59

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областной Грозненски городской комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхеьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 104 (2625) | Ера, 28 декабрь, 1961 шу. | Мах 2 кеп.

АРАДУВЛ 1923-ча шера денз

ЙОККХА КОТАЛО

КПСС XXII съезда решенеш кхоачашъеш «Горскнефта» мехкдаьтта управлене болхлой коллективо 26 декабре, ханал 5 ди хьалха, кхоачашъяьй мехкдаьтта даккха йоагIа семилетка кхоалагIча шера план, хIаьта попутни газ яккхара план — 17 ноябре.

Из котало яьккхай 150 организационно-технически геологически мероприятеш чакхъяхар, болх беш йолча скважинай болх тоабар, скважинашта сульфанолаца обработка яр, мехкдаьтта доаллача кIийлен тIа цементаж яр, скважинай технологически режим хувцар бахьан долаш.

Укх шера 11 бетта соахка цу хана даьккхачул 26 процент дукхагIа даьккхад коача доагор.

Эксплуатаце шоллагIа методаш юкъейоалаяр бахьан долаш кхы тIа а итташ эзараш тоннаш «Iаьржа дошув» даьккхад. Цу методах доаккхача мехкдаьттага кIезигагIа мах дIабода 25 эзар сом пайда луш йола 150 гаргга рационализаторски предложени производствана юкъейоалаяьй.

Скважинашта еча ремонташта юкъера ха йIаьхъяьй. Мехкдаьтта даккхара къахьегама овсарле лакхъяра план тIехкхоачашъяьй, мехкдаьттаи газеи тоннага дIадодар 3,8 процент лохдаьд, из бахьан долаш планал совгIа 20 эзар сом кходаьд.

Беседин начальник волча диспетчерски служба болхлой коллективо паччахьалкхенна 50 эзар сом совгIа ахча кходаьд.

Электромонтажни цеха болхлоша мехкдаьтта хьаозаши мехкдаьтта тIоанашта юкъе хий чудохийташи ах миллион киловатт-сахьат гаргга электроэнерги кхояьй.

Къахьегама хьокхам тел мехкдаьтта доаккхача оператораша коммуниста Бычкова, С. Дукаева, подготовительни бригада болхлочо Ш. Хачукаева, скважинашта лаьтта кIалха ремонт еча мастера, коммуниста Хрусталева, кхы дуккхачар а.

МагIалбикен Правобережнеи промысловикашца социалистически яхье а баха, парте XXII съезда решенеш кхоачашъе, мехкдаьттеи гази дукхагIа а дарегIа а даккха тIагIертта къовсам лоаттабу «Горскнефта» мехкдаьттахоша.

ХАННАХЬА ТОАЕ юртбоахама техника

Парте XXII съездо юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаь Iалаьмате доккхий декхараш толамца кхоачашдара боккха лоархIам болаш да ерригa юртбоахама техника ханнахьа а дика а тоаяь яккхар.

Опыто гойт юртбоахама балхаш тайп-тайпарча дикача машинашца дича, йолаш йола техника дика тоайича къахьегама овсарле лакхлулга, хьайоаккхача продукцега дIабода мах лохлулга, хьегаш дола къа аттагIа хулга, хIаьта агротехнико маяххара лоацца хана лаьтташ кIоаргагIа аха, ялаташ дIаде, уж чу да дикагIа вIаштIехьдалга, цунца дIайийнача ерригача культурай хьувкъам лакхлулга.

Укх шера кхашка даьча балхашта шерра механизаци яро торо хилийтар дуккхача лаьтташка хьажкIаши гидуаргаши квадратно-гнездовой хьисапе дIае, пропашни культураш дIайийнача кхашка механизмашца гIулакх де, дIадийна, дерригаш а хIана дац аьнна, ялаташ ханнахьа чуийца дахарца паччахьалкхенна планал совгIа цхьа миллион пунт гаргга ялат дIадала.

Дерригача балхашта механизаци яр чIоаггIа пайдане долга хьахьекхад «Джалка» яхача совхозерча нов. Джамалаеви «Лермонтовский» совхозерча нов. Чагаеви кулгалдеча механизированни звеноша шоашкарча шишша бIаь гектар долча лаьтташкара, хIара гектара тIара 65—70 центнер хьажкIаш чуяро. ХIаьта кхы а дукхагIа долча лаьтта хьажкIаш дика хьувкъаяьй «Красноармейский» яхача совхоза Кагерманов Оалхазара кулгалдеча бригаде. Цул совгIа, механизированни звеноша даьча балхий къахьегама овсарле дуккха а лакхагIа я кхыча звеношка даьча балхийчул, цар цхьан центнерага дIабода мах а дуккха кIезигагIа ба.

ТIадоагIача шера юртбоахама балхаш толамца кхоачашдар керттерча даькъа юрта боахама ерригa техника ханнахьа а дика а тоаяь яккхарах тийша да. Из кхета а деш трактораш тоаяра йиълагIча квартала план 20-ча декабре кхоачашъяьй МагIалбика зона механизатораша, цу хьакъехьа дикка толамаш даьхад Шелковской, Шаьла, Гудермеса районий а цхьадолча кхыча боахамий а механизатораша.

Цхьабакъда, из ишта дале а трактораш тоаяра балхаш соахкарчул а вогIа лел укх шера. Соахка трактораш тоаяра план 20-ча декабре ерригача республике 83 процент кхоачашъяь хиннаяле укх шера 65 процент мара яьяц. Уж балхаш кхоачашдара республике къаьстта чIоагIа тIехьатетт Советски, Ножай-Юрта, Наьсарен, Первомайски, Ведана районаша, Совнархоза совхозаша.

Цу районаша ханнахьа юртбоахама машинаш лерттIа тоаца яр бахьан долаш укх шера ялаташ дIадера, уж чу дара балхаш а гайна дир, зябь ахара планаш ахаш а кхоачашъянзар, хIаьта Наьсарен районо дукха хьажкIаши коартолаши лай кIал яхийтар.

Эсала лел республике комбайнаш, жаткаш, косилкаш, квадратно-гнездовой хьисапе ялаташ дIадув сеялкаш, иштта кхыйола тIехьаювза инвентарь тоаяра балхаш а. Цхьадолча боахамашка догIон лайвон йошаеш, малхо йокъаеш талхаш латт тайп-тайпара машинаш. Масала, «Назрановский» совхоза Пхьилекъонгий - Юрта отделене кхашка лай кIал латташ кораьй комбайн.

Юртбоахама техника тоаяра балхаш цхьайолча районашка, колхозашка, совхозашка цу тайпара во лелара керттера бахьанаш да цар кулгалхоша уж балхаш лерттIа планаца вIашагI ца дохкар, машинаш тоаеча мастерскешка из болх толамца кхоачашбара хила деза хьал кхоачамболлаш машинаш тоаяра эша деталаш, средстваш ца хилар, къахьегама дисциплина эсала хилар, беррига а механизатораш техника тоаяра кийч ца бар, юкъе ца озар, техника тоаеча бригадашта, механизатораштa юкъе шерра социалистически яхь ца йоаржаяр, кхетама болх эсала лелабар, иштта кхыдараш.

Из болх во лелара бехке ба цу районашта, колхозашта, совхозашта техника тоаяра эшар фу да а хьожаш, царна бокъонца доагIаш дола новкъостал ца ду совхозий треста «Сельхозтехника» объединене кулгалхой. Цар ханнахьа юртбоахама техника тоаеш боахкараш та хиланза яргйоаца деталаш, средстваш яла еза, кхоачамболлаш дика кийчбаь механизатораш боацача уж кийчбаь а кхычахьара бахийта а новкъостал де деза, моттигашкарча механизатораштa ца ховр дIахьеха деза и. кх. дI.

БIаьстан балхаш дIадоладара хIанззехьа кийчо е еза. Юхейисача хана ерригa юртбоахама техника ханнахьа дика тоаяь яккхара партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша шоай беррига теркам тIабахийта беза балха юкъера дерригa кхоачамбоацараш дIадахара, механизатораштa юкъе шерра социалистически яхь йоаржаяра, кхетама болх лакхбара, дисциплина чIоагIъяра. Механизаторий балха юкъе яхьа еза балха толамаш лакхдеш йола формаш, дикагIбарий методаш, «Тахан дикагIбараштa карагIдаьннар, кхоана ерригача коллектива карагIдала деза» яха серпуховций болам. Опыт, говзал дукхагIа яраша новкъостал де деза тIехьабисараштa. Шоаш беча балхаца механизаторий хьинар айдеш хьокхам бала беза коммунисташа, комсомольцаша.

Юртбоахама техника толамца тоаяра чIоаггIа новкъостал дергда механизатораштa болх бе йIайха моттигаш, дIайха даа хIама Iалашдаро, царна доагIар ханнахьа дIадаларо, цу тайппара кхы царна эшача гIулакхашка хьажаро.

ХIанз, Iана хана ерригa юртбоахама техника тоаярал боккхагIа лоархIам болаш хIама дац юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка латташ, цудухьа цига болх беча кулгалхоша механизаторий беррига низ, хьинар, хьаькъал тIадахийта деза из болх ханнахьа, толамца кхоачашбара.

К. Ясуи Н. С. Хрущева тIаэцар

26 декабре СССР Министрий Совета Председателa Н. С. Хрущева Кремле тIайийцар атомнии водороднии герз дIадаккхара тIехьа къовсам лоаттабеча Японски совета председатель, дунен халкъашта юкъерча машара Ленински преме лауреат профессор Каору Ясуи.

ДоттагIал тIехь къамаьл деча хана дийцар термоядерни тIом дIабаккха торонаш хилара хьакъехьара а цунца дувзаденна массане а цIендаь герз дIадаккхара тIехьа халкъаша лоаттабеча къовсама лоархIама хьакъехьара а дешаш.

Н. С. Хрущева аьлар, машара тIехьарча болама аьттув хилийтара эшар да из болам наха дукхагIа хьаллоацаш хилар. Н. С. Хрущевна хетар дизза бакъдир профессора К. Ясуи.

Атомнии водороднии герз дIадаккхара тIехьа къовсам лоаттабеча Японски советагара Н. С. Хрущевна альбом делар профессора К. Ясуи. Альбома тIа дувц Хиросимеи Нагасакеи чукхайса американски бомбаш лелхарах хиннараш. СовгIат даларах чIоагIа баркал аьлар Н. С. Хрущева.

(ТАСС).

ТАСС-а хоам бу

1961-ча шера заданел совгIа кхы тIа а эзараш тонн дикагIа долча болата еннай Новолипецки завода электрометаллургаша. 20 декабре кхоачашъяь баьннаб уж семилетка кхоалагIча шера план.

* * *

Ханал 11 ди хьалхагIа кхоачашъяьй Косогорски металлургически завода доменщикаша шера йола программа. Керда производственни мощносташ болх бе ца йолайолийташ шера 17 процент гаргга дукхагIа арахийцад чон.

* * *

Дукха чкъаьрий лийцад Даьхенна Гурьевски областа Шевченковски районерча чкъаьрий лувцараша. Шера заданел совгIа 48 эзар центнер Каспийски форда чура чкъаьрий лийцад. Ер шу чакхдалалехьа кхы а 15 эзар центнер чкъаьрий лургда паччахьалкхенна.

Идеологически балха дешашта йола ЕРРИГСОЮЗНИ СОВЕЩАНИ

25 декабре Йоккхача Кремлевски Дворецерча заседанеш хулача зале хьайийлар идеологически балха дешашта йола Ерригсоюзни совещани.

Совещане дакъа лоацараша безаме тIайийцар президиуме гучабаьнна новкъостий Ф. Р. Козлов, А. Н. Косыгин, А. И. Микоян, М. А. Суслов, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, Б. Н. Пономарев, А. Н. Шелепин.

Совещани ше хьаеллаш, КПСС Центральни Комитета Хьалхарча секретара новкъоста **Н. С. Хрущева** аьлар, идеологически балха дешашта йола Ерригсоюзни совещани парте Центральни Комитето вIашагIтехай КПСС XXII-ча съезда решенещеи парте кердача Программацеи дувзаденна идеологе хьакъехьара декхараш дувцар духьа.

Совещане балхаца дакъа лоацаш ва моттигашкарча партийни организацешкара 1300 саги центральни учрежденешкара 1400 гаргга болхлои. Укхаза дакъа лоацаш ба, йоах Н. С. Хрущева, дуккха эзараш болча идеологически болхлой викалаш — идеологически балха дешаш леладеш бола союзни республикай компартей Центральни Комитетий, крайкомий, обкомий секретараш, пропагандаи агитацеи, Iилма, культура отделий заведующеш, лекторски группай кулгалхой, моттигашкарчеи центральнии газетий, журналий, издательствай редактораш, Iилма, литература, искусства деятелаш, радиои телевиденеи, лакхерчеи юкъерчеи школа, культурно-просветительни учрежденей болхлой, мугIарегIара пропагандисташи агитатораши.

Еррамо йоккха а дуккхача наха хьалхара викалаш тIаболаш а йола идеологически декхьакъехьара совещани духхьашха вIашагIтохаш я. Н. С. Хрущева белгалдоаккх, КПСС Центральни Комитето цун боккха лоархIам беш хилар а цун болх толаме чакхбалар цунна ловш хилар а.

«КПСС XXII-гIа съезди парте идеологически балха декхараши» яха доклад яра дош лу КПСС Центральни Комитета секретара **Л. Ф. Ильичевна.**

Ший доклад дIайолаеннача юххье нов. Ильичева белгалдаьккхар, дунен ерригa политически уйла, хIанзара берригa политически идеологически къовсам Советски Союза Коммунистически парте XXII-ча съезда идеяш йоахкаш хилар. Уж идеяш доллача хIаманна низ кхоачаш я уж нийса йоландаь, бIаьш миллионаш болча къахьегама наьха уйлаши хьашташи цар хьахьокхандаь, «Коммунистически парте Манифестагара» хIанзарча заман коммунистически манифест аьнна нийсеи бакъахьеи цIи яьккха йолча КПСС кердача Программага кхаччалца бола революционни къовсама сийлахь-боккха никъ цар боаггIача тайпара вIашагIбелландаь.

Нов. Ильичева доклада тIа белгалду, парте кхоалагIа Программа тIаэцарца XXII-ча съездо общественни прогресса керда зама — духхьал коммунизма принципаш кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсама зама— дIайолаяь хилар. ДегIаахара кердача заман чу еннай Советски Союз, хIаьта цо кIоаргга хувцамаш ду идеологически дар а долаш долча вай вахара дерригача доакъошка. Идеологически балха тIарча болхлошта моллагIа а дIаяхача хана хинначул дуккха доккхагIа декхараш хьалхашка отт. Къахьегамхошта, эггара хьалхагIа къонача тIехьенна а луш, коммунистически кхетам балара дешаш партийни организацей, ерригача советски общественноста балха юкъмоттиге хила деза.

Доклада юкъе дикка моттиг хетаяьй парте ленински никъ котбалара, марксизмана-ленинизмана а вай общественни строяна а хийра йола Сталина культ личност дIайоаккхаш, культ личностах юхедисараш дIадаха хьалда никъ лоацаш XX съездо оттаьча генеральни линена. Дерригача советски халкъо цхьа барт болаш мога а йир, чIоаггIа хьал а лаьцар парте ленински политика. XX съезда политически лини нийса хилар вахаро ше бакъдаьд. Парте шийна дуккхача хана дага даьллар кхоачашдареи керда Программа хьаяреи факто дIахьекхар цун политически никъ вахаро маяххара а низ болаш а хилар, йоах нов. Ильичева. Нагахьа санна экономике, Iилма чухь, культуре хIанзара толамаш даьха децаре, нагахьа санна ленински стиль, керда общество хьалъяра тIехь лоаттабеча революционни къовсама теореи практикаи чухь ленински никъ юхаметтаоттабаь а дегIабоалабаь а бецаре, хIанзарча общественно-Iилма уйланна карагIдаьнна эггара тIех дар цхьийна чухь дола керда Программа хьае йиш хургьяцар. Партийни вахара ленински нормаш юхаметтаоттаяьчул тIехьагIа парте балха эггара керттера эргало а хинна дIаэттай практикаи теореи йизза йола цхьоагIо, миллионий опыта мах бе хар.

Культ личност зулмане а хилар, партеи вай мехкеи вахара чухь цо харцахьара гIулакх а дир, яхаш белгалдоаккх нов. Ильичева. Кхыметтел культ личност йолча хана а дийна творчески организм а йолаш болх беш яр парти. Цхьанна а культ личностана маганзар хадданза дегIайоагIа советски общество юхатоха, ший керттера низ массаза а миллионаш бола къахьегамхой хинначеи хургболчеи социалистически строя оамал хувца. Цхьанна а культ личностана маганзар революционни мировоззрене чулоацам хувца, сийлахь-воккхача Ленина хьаьяьча а революционни хьехам луш хьалкхеяьча а вай парте организационни, политически, теоретически лардаш толхае.

Идейни кхетам балара балха ленински принципаш юхаметтаоттаянза а дегIайоалаянза а ярг ца хиларах дувц нов. Ильичева. Уж принципаш я: лакха коммунистически идейность, моастагIал долча идеологеца машар хург ца хилар, теореи практикеи, дешеи гIулакхеи цхьоагIо хилар, революционни теори творчески юкъейоалаяри — дегIайсалаяри, дуккхача наьха политически образовани, марксистско-ленински кхетам керттера политически боахамеи декхараш кхоачашделга цар вIаштIехьдаккхарца бувза хар.

Доклада тIа белгалдоаккх, парте дерригача идейни вахара лард йола КПСС Программа кIоаргга дIайовзийтар, XXII съезда материалаш дIайовзийтар идеологически балха тIехь керттера хилар. Марксизма-ленинизма теори дегIаяра хIанзарча этапа боарамга кхоачаш, коммунизм хьалъяра хIанзарча хано а дуккхача наьха лакхденнача духовни, идейни хьашташа а маяххара лакхбаь хила беза идеологически болх. Партеи халкъои кхоачашъеча практически планий боарамга кхоачаш а коммунизм хьалъяра керттера декхараш толамца кхоачашделга идеологически Iалащдеш а лакхбаь хила беза идеологически болх.

Ший доклада доккхача даькъ тIа нов. Ильичева хьахьокх, XXII съездо оттадаь коммунизм хьалъяра — коммунизма материально-технически база хьалъяра, коммунистически общественни отношенеш кхеяра, керда саг хьалкхевара — кхолха вIашагIкхийтта декхар кхоачашдара бола идеологически балха Iалаьмате боккха лоархIам. Уж дерригa декхараш, белгалдоах докладчика, шоайла вIаши бувзам болаш а цаI шоллагIчох доаллаш а да.

ДIахо нов. Ильичева чIоагIгIа теркам тIабахийта коммунизм бахьан хьинаре къовсам лоаттабераш хьалкхебара дешаш а дийца, белгалдаьккхар чIоаггIа уйла тIа а яхийта кхо никъ белгалбича бакъахьа хургхилар: цкъа-дале, Iилман, марксистко - ленински мировоззрени кхеяр; шозлагIа-дале, коммунистически морала уйланца нах хьалкхебар; кхозлагIа-дале, буржуазни идеологена духьала къовсам лоаттабар. Докладчика белгалдаьккхар, уж декхараш кхоачашдеш, идеологически фронте оборона ца а лувцаш идеологически болхлой тIагIертта къовсам лоаттабе парте тIахьехаш хилар.

Цул тIехьагIа Л. Ф. Ильичева дувц, идеологически балха ерригa формаши средстваши оарцагIъяха а эргаьха тоае а езаш хилар. Парте хьаяьй наха идейни влияни яра, царна коммунистически кхетам балара вIаштIехьъяьккха системеи пайданегIа йола средстваши. Парте идеологически балха лард я наьха политически образовани. Ши-кхо шу хьалха а теори, политика, парте истори вIаштIехьдаьккха Iомадеш пхи-ялх миллион саг мара вацар. ХIанз ткъо миллион совгIа болча наха Iомаю марксизм-ленинизм, царех аханел совгIа бараш — парте боацараш а болаш. Политически дешара керттерадар да, дIахо йодача хана а политически дешареи вахареи бувзам чIоагIбара, политически дешар доаржадара, цунах пайда балара, творческини самостоятельнии, хьалхарча аргIагIа, дешара семинарскии формаш дегIайоалаяра чIоаггIа курс лелаяр.

Докладчика дувц политически Iилмайи хьехамаш доаржадеча Ерригсоюзни общества, культурно - просветительни учрежденей балхах, агитационно-массови болх чIоагIбарах, кепа йоазон балха лоархIамерча лостамех. Цо белгалдоаккх, кепа йоазон декхар берригача низаца, ерригача ший талантаца, кхетамца, партийни хьисапе, халкъаца цхьана коммунизм хьалъяра Программа кхоачашъяра тIехьа къовсам лоаттабарца латташ хилар.

Доклада тIара дикка йоккха моттиг хетаяьй коммунистически мировоззрении моральи кхеяра даькъе тIа-тIа дукхагIа хулаш латтача литератураи искусстваи лоархIама. Художественни образаш нийсеи хозеи хьахьокхарца саг шоашта тIехьа а воаккхаш, дикагIа ваха меттел, дикагIа хила а цун безам а болийташ, шоай специфически средствашца кхоачашде дезаш я уж коммунистически кхетам балара декхараш.

Белггала исторически лоархIам болаш декхараш да XXII-ча съездо партенеи халкъаи хьалхашка оттадаьраш, йоах Л. Ф. Ильичева ший къамаьл чакхдоалаш. Уж кхоачашдара дукха къахьега, хьинар тIадахийта, дисциплина дукхагIа хилийта, барт, сакхетам хила дезаргда. Парте дIадехараш кхоачашдулаургдолаш, хургдар дика гуш а денна вахар чухь нийслуча хаттарашта жоп дала ховш а, наха юкъе кхетамца а цIенхаштта а идейни болх беш, сийлахь-доккхача коммунизм хьалъяра гIулакха юкъе шийгара дакъа лаца дезаш да вай — идеологически фронта болхлой.

МОСКВА, 26 декабрь. (ТАСС). Тахан Москве Йоккхача Кремлевски Дворецe дIахо болх беш я идеологически балха дешашта йола Ерригсоюзни совещани. «КПСС XXII-гIа съезди идеологически балха декхараши» яхаш КПСС ЦК секретара Л. Ф. Ильичева яь доклад ювца болабелар совещане дакъа лоацараш.

Iуйрийнарча заседане къамаьл дир парте Московски городской комитета секретара Н. Г. Егоричева, кинорежиссера С. А. Герасимова, Украина КП ЦК секретара А. Д. Скаба, колхоза библиотекара Л. Я. Немцу, писательница Г. И. Серебряковас, кхычар. Къахьегамхошта коммунистически кхетам балара гIулакх тоадарца дувзаденна дуккха лоархIамера дешаш гIоттадир цар. КПСС XXII-ча съезда материалашта пропаганда яра опыт йийцар.

ТАСС.

Денна дош кхоачашдаьд

ЧIоагIа къахьийгад семилетка кхоалагIча шера Каргалински района «Октябра 12 шу» яхача колхоза хьайбаш леладераша. КПСС XXII-ча съезда сийна яхье а баьнна, доккхий толамаш даьхад цар.

Толамца къахьийгад шурийтоварни ферма коллективо. Паччахьалкхенга шура йохкара шера план 20-ча декабре кхоачашъяьй, планах 4100 центнер шура йохка езача 4173 центнер а йохкаш. 1960 шера ехкачул 255 центнер дукхагIа хул из. Уж толамаш доахаш хьинаре къахьийгад дояркаша Н. Джамамбаевас, А. Шныркос, А. Глазовас, П. Нургалиевас, кхыбараша а. Шоаш лелабеча хIара Iаттагара 2200—2600 килограмм шура яьккхай царех хIаране.

Паччахьалкхенга дулх дохкара план а ханал хьалха кхоачашъяьй колхозо, планах 2220 центнер дулх дохка дезача 2226 центнер а дохкаш. Къаьстта чIоагIа къахьийгад бежа Iушеи Iаьсий леладерашеи. Царех я шинараш леладеш йола Абдуллаева Капана. Цо леладеча хIара шинарийна деннеи буси 820 грамм дулх тIакхет. Планах 500 грамм дулх тIакхета дезача деннеи буси 700—730 грамм дулх тIакхет Т. Воробьевас, К. Русляковас, А. Казбаевас леладеча Iаьсашта а.

Паччахьалкхенга дулх дохкара план толамца кхоачашъяра хьинаре къахьийгад хIара нана-хьакханна тIехьа 19, цкъа яхкача хьакханна тIехьа 10 хурск хьалкхеяьча колхоза хьакхарч лелаераша А. Тивиковас, Н. Самохинас, Е. Левченкос, Д. Кузьмина, кхыбараша а.

Шоаш денна дош сийленца кхоачашдаьд коа тIара оалхазараш леладераша Е. Данчеевас, Л. Стефановас, Е. Меркуловас, П. Морозовас, Н. Нукинас. Царех хIаране хIара котамгара 138 фуъ а гулдаьд. Езача Даьхенна дIаденнад 357 эзар фуъ. ДIадахача шера цу ханага кхачалца денначул 102 эзар фуъ дукхагIа хул уж.

Царел тIехьа ца бусаш къахьегаш ба колхоза жа леладераш а. Планах 450 центнер дулх Даьхенна дIадала дезача 473 центнер дIаденнад цар.

Цу колхоза хьайбаш леладераша кхы а доккхагIа толамаш даха лерхI семилетка диълагIча шера. ХIара Iаттагара 2450 килограмм шура яккха, шозза дукхагIа фуаш гулде, чуоттаяь латта 1300 хьакха дIаяла, Iай жа дахкийташ 50 процент дукхагIа жа хилийта лерхI.

П. СЕХИН.

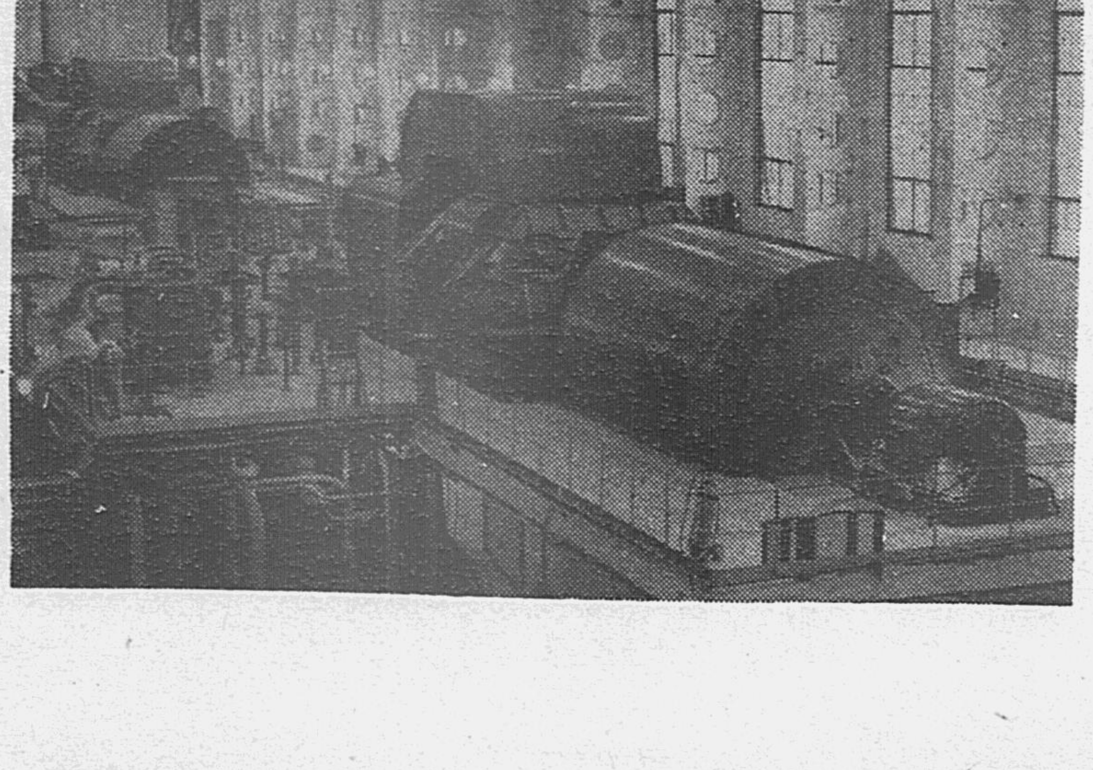
Прибалтийский ГРЭС.

ЭСТОНСКИ ССР. 1965 шера республике йоаккхаш йола электроэнерги, керттерча даькъе Прибалтийски ГРЭС-а мощносташ совъяхара чотах, ялхазза совгIа дукхагIа хургья. ХIанз цига болх беш я низ бола 9 котлоагрегат. Шу чакхдоаллаш ялхлагIа турбогенератор вIашагIъелла яккха а цу тайппара электростанце шоллагIа очередь хьалъяь яккха а лаьрхIад.

Станце болх беш йолча пхе агрегато хIанзале а яьккхай 2,5 миллиард киловатт-сахьат гаргга электроэнерги.

СУРТА ТIА: укх шера станце оттаяь турбогенератораш.

В. Горбунова сурт.
ТАСС фотохроника.

Поволжья юртбоахама болхлой совещани

САРАТОВ, 26 декабрь. (ТАСС). Тахан укхаза ший болх дIахо беш я Астраханск, Волгоградски, Саратовски, Куйбышевски, Ульяновски, Пензенски областийи Татарски АССР-ен юрта боахама болхлой совещани.

Кхашкеи фермашкеи болх беча къахьегамхоша ювц Поволжья юрта боахам дегIабоалабара перспективаш, лаьттареи хьайбаехи йоаха продукташ чIоаггIа дукхагIа яхара гIулакхаш белгалдоах.

Совещане балха юкъе дакъа лоацаш ба КПСС ЦК РСФСР Бюро председателa хьалхара заместитель Г. И. Воронов, Российски Федераце Министрий Совета председатель Д. С. Полянский.

Iуйрийнарча заседане эггара хьалха къамаьл дир Пензенски областа «ЦIе байракх» яхача опорно-показательни совхоза директора В. Н. Волоха.

САРАТОВ, 26 декабрь. (ТАСС). Тахан укхаза йистеяьлар Поволжья юрта боахама болхлой совещани.

Сайрийнарча заседане къамаьл дир КПСС ЦК РСФСР Бюро председателa хьалхарча заместителa Г. И. Воронова.

Астраханск, Волгоградски, Саратовски, Куйбышевски, Ульяновски, Пензенски областийи Татарски АССР-еи юрта боахама беррига болхлошка даь кхайкарал тIайийцар совещане дакъа лоацаш хиннараша.

ЧIоаггIа дог гIоздаьнна тIайийцар Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетага моаршал хоатташ дохьийта письмо.

КЕРТТЕРАДАР—КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ ЛАКХЪЯР

> «КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ ПРОМЫШЛЕННОСТЕ ЛАКХЪЯНЗА ЯРГЬЯЦ 10 ШЕРА ЧУХЬ ШОЗЗАНЕЛ ДУКХАГIА, ХIАЬТА 20 ШЕРА ЧУХЬ—ДИАЗЗА—ДИАЗЗА АХАЗЗА. 20 ШУ ДАЬЛЧА СОВЕТСКИ ПРОМЫШЛЕННОСТЕ КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ США-рча ХIАНЗАРЧА КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕН БОАРАМАЛ ШОЗЗА ГАРГГА ТIЕХЪЯРГЬЯ, ХIАЬТА ЦХЬАН САХЬАТА ХЬАДЕЧУННА — СССР-е БАЛХА ДИ ЛОАЦДАРЦА ДУВЗАДЕННА — ДУККХА А ДУКХАГIА».
>
> (КПСС Программа тIара).

КПСС Программа тIа[illegible]белгалду, технически про[illegible]с мамогга дукхагIа сих[illegible] дерригача халкъа лоар[illegible]а дола декхар хилар, хI[illegible]ьалча кахьегама овсарле[illegible]елга технически прог[illegible]ипаех, Iилманеи техн[illegible]керда карагIдаьннараш[illegible]роизводствана юкъекха[illegible] тийша да, хIаьта къахь[illegible]ама овсарле лакхъяр вай м[illegible] коммунизм котъялара [illegible]IоагIагIа эша гIулакхда.

Коммунистически парте хьалхленца советски халкъо Iалашду цхьанна а капиталистически мехка ца яйзача тайпара чIоагIа къахьегама овсарле лакхъелга. Из лоархIамера декхар кхоачашдара юкъе дикка дакъа лоац Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша.

Совнархоза чуйоагIача предприятешка къахьегама овсарле цхьа процент лакхйича 4 миллион сома маьха продукци совгIа арахец.

Семилетка кхаь шера чухь республика промышленностера къахьегама овсарле 13 процент лакхлургья, из дукхха лакхагIа хул ворхI шера плано оттаяьча заданеел.

Къахьегама овсарле лакхъяра гIулакха къаьстта доккхий толамаш даьхад промышленноста лоархIамерча доакъошка — мехкдаьттаи химически промышленносте болх беча болхлоша.

Масала, мехкдаьтта доахачеи газовойи промышленносте болх беча цхьан болхлочо дер кхаь шера чухь 60 процентага кхоачаш лакхденнад.

ХIаьта селла боккха толам баккхара къайле малагIа я? Из къайле я, мехкдаьтта доахачеи газовойи промышленноста предприятей коллективаша дукхха мехкдаьтта луш йола керда мелови скважинаш болх бе йолаялийтар, болх беш йолча скважинай къаьнарча фондо мехкдаьтта дукхагIа лургдола гIулакхаш чакхдахар, техникеи технологии балха юкъекхахьар, производствана механизации автоматизации яра хадданза терко яь хилар. Мехкдаьтта дукхагIа хьалтелийтаргдолча прогрессивни способех — скважинашка хий, фо, газ чуахийтара наькъаца тIоанашта искусственни Iоткъам барах, скважинай забойна реагенташца обработка ярах, хица тIоанаш дохадарах, скважинашта цементаж ярах, кхыярех пайда эцара чотах шера 500 эзар тонн гаргга мехкдаьтта совнагIа доаккхилга Iалашду эксплуатационникаша.

Республика промыслашка чакхдаьккхад электропогружной установкаш оттаеш кийчъяьраш а йолаш йола еррига кIоаргаНасосни скважинаш диспетчерски телеуправленега йоахилга, хIаьта цо йиш хилийтай гIулакх деш бола дукхха болхлой мукъабаха, эксплуатационникий къахьегама культура лакхъе, промыслай структура аттача яккха.

ЛоархIаме гIулакх да «Старогрознефть» НПУ Хаян-Корт яхача районерча тохкама бурув деттача скважинашкара йоагIача цхьан трубопровода чу гIолла мехкдаьттеи гази цхьана дIаухийтилга вIаштIехьдаккхар. Цу гIулакхо йиш хилитай попутни газах бизза пайда эца.

Къаьстта доккхий толамаш даьхад «Малгобекнефтеи» «Старогрознефтеи» мехкдаьтта промыслови управленей коллективаша. Укх шера мехкдаьтта даккхара план 112 процентн газ яккхара план 126 процентн кхоачашъяьй «Малгобекнефта» НПУ. Соахка цу ханналца даькхачунца нийсдича мехкдаьтта 20 процентн газ 80 процентн дукхагIа даьккхад.

Уж толамаш даьхад кердача техникацеи технологецеи балхаш дарах.

Еррига кIоарга-насосни скважинаш 1961 шера диспетчерски телеуправленега яьха яьннай «Малгобекнефта» НПУ. ТIоанашка хийи гази чуахийтар бахьан долаш даьккхад 180 эзар тонн совгIа мехкдаьтта.

Скважинашта лаьтта кIал ремонт еш йола еррига бригадаш йизза Iалашъяьй турбаши штангаши хьахьувзаеши дIатIахьувзаеши йолча механизмашца.

Уж белгалдаь балхаш чакхдахарах къахьегама овсарле лакхъелар, мехкдаьтта даккхарга дIабода мах лохбелар, хIаьта иштта кхыйола технико-экономически показателаш а дикагIа хилар. Масала, цхьан болхлочун къахьегама овсарле планаца нийсйича 112 процент хилар, хIаьта соахка цу хана хинначул 16 процент лакх а елар.

Къахьегама овсарле лакхъяьй промышленноста вокх доакъой коллективаша а.

Цхьабакъда, къахьегама овсарле лакхъяра оттаяь планаш кхоачашъянза дукхха промышленни предприятеш, гIишлош, кхыметтел промышленноста бIарчча доакъош а да. Масала, укх шера 11 бетта къахьегама овсарле лакхъяра планаш кхоачашъяьяц 50 гаргга йолча предприяте. Царех я Совнархоза чуйоагIа хьу чакхйоахеи гIишлой материалийи Управлени (95%), хьун промышленноста Управлени, промпродтоварий Министерство (98%), бытовой гIулакхаш ду Управлени (91%). Иштта хьал нийсдалара бахьан да, къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачаш ца яьча предприятейи промышленноста доакъойи кулгалхоша керда техникеи технологии балха юкъеяхьара, оборудованена модернизаци яра, производствои къахьегами дукхагIа вIаштIехьбаккхара е йоаггIача тайпара уйла ца яр, овсарле йоаца кулгашца хьега къа хIанз а дIа ца а доаккхаш, халагIа йолча балха процессашта эггара хьалха механизаци е езаш дола декхар кхоачаш ца дар.

Къахьегама овсарле лакхъяра боахама, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша, берригача къахьегамхоша социалистически производства чухьара Iалальмате доккхий кхоачамаш оарцагIдоахаш тIагIертта а дукхха а болх бе беза.

Уж тайпа кхоачамаш хIара предприяте долаш да.

Мехкдаьтта доахача, мехкдаьтта чакхдоахача, машинаш еча, промышленноста кхыча доакъой предприятешка укх тIеххьарча ханналца механизации автоматизации еш яц керттера производственни процессаш мара, хIаьта ха дукхагIа йоаеш а кулгашца къа дукхагIа хьегаш а долча гIонна деча балхий е йоаггIача тайпара уйла яц. Цхьадолча керттерча а гIонна деча а балхашта яь ца Iеш, бIаьрччача участкашта, цехашта, предприятешта комплексни автоматизаци е еза ха хьакхаьчай.

Мехкдаьтта доахача промышленносте керттера уйла тIаяхийта еза бурув деттача процессашта ю телемеханизаци дIахо эргайоахаш тоаяра.

ЦIенхаштта уйла тIаяхийта еза бурув сихагIа тохара, промыслера лоабата боахам овлангара деnз тоабара а лоабата маркхал дикагIа хилийтара а, бурув тохачеи скважинашта ремонт ечеи хана хулча спускоподъемочни операцешта комплексни механизаци яра.

Къахьегама овсарле лакхъяра доккхий кхоачамаш да мехкдаьтта чакхдоахача промышленносте. ДукхагIа йолча мехкдаьтта чакхдоахача заводашка юкъ-юкъера процессаш мара яц механизации автоматизации яь, хIаьта цига я автоматизаци эсала яь, е вIалла а из янза йола участкаш. ТоъаМ ба, гIонна дола балхаш деш берригача болхлоех 50 процентал совгIа бараш ба, аьлча.

Механизаци янза а кулгашца дукха къахьега дезаш а процессаш я **фильтпрессаши** кокси Iойоассаяр, парафин чуйоттар, установкашта ремонт яра операцеш, и. кх. дI.

Цу ерригача процессашта механизаци яраи кулгашца деш дола балхаш кIезигдараи нийсса, мехкдаьтта чакхдоахараш декхарийла ба къахьегама овсарле лакхъяра долча цхьаькха кхоачамех а шерра пайда эца, — масала ремонт ца еш установкаша йоаккха ха дукхагIа хилийта, болх беш йолча установкашта реконструкци яра чотах цар низаш совдаха.

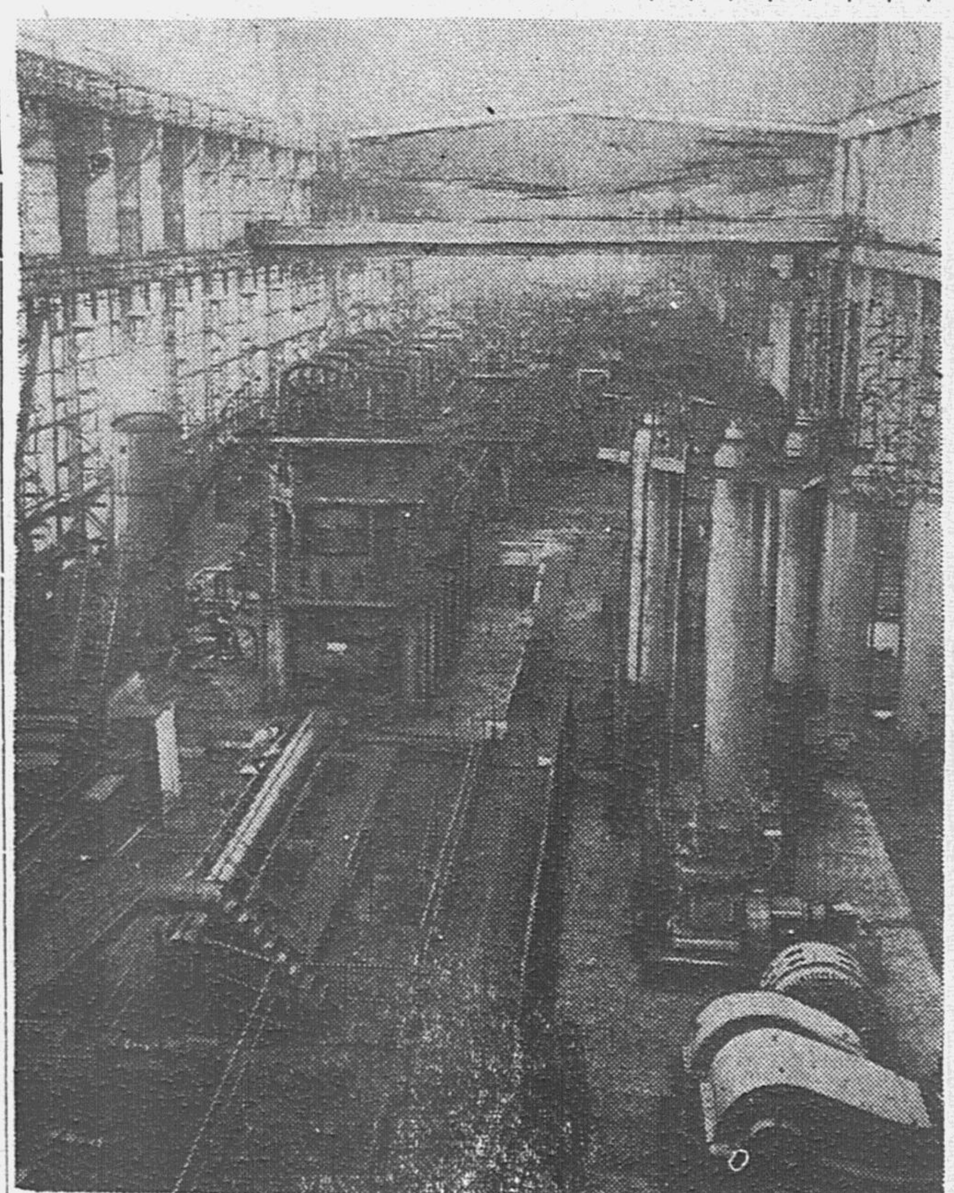
Машинаш еча предприятешка къахьегама овсарле лакхъяра бола боккха кхоачам ба оборудованена модернизаци яр. Гучадаьннад, станокаштеи машинаштеи модернизаци яра чотах, лоадама мах ца бодаш, цар балха овсарле 20—30 процент, хIаьта цкъаза дукхагIа а лакхъе йиш хилар. Цу кхоачамах пайда эца а хIара оборудованена капитальни ремонт еча хана цунна модернизаци ергIолаш гIулакх вIаштIехьдаккха а деза.

Моттигерча, кхачан, ейгача, хьун, хьу чакхйоахача промышленносте кулгашца дукха болх бе безаш хул товараш дIа-юха кхухьача, тIадувтташ-Iодоахача, складашкара балхаш деча, оборудованена ремонт еча, продукци дика-во миштай хьожача а кхыдола балхаш деча а хана.

Къахьегама овсарле лакхъяр духьа лоаттабеча къовсамера партийни организацей лоархIам геттара боккха ба. Партийни организацей декхар да промышленни предприятей коллективаша къахьегама овсарле лакхъяр духьа лоаттабеча къовсама хьалха оттар.

ДIахо республика экономикеи культуреи айяра план толаме кхоачашъяр духьа партийни, советски, боахама, профсоюзни организацеша дукхагIа хьагучадаха а бизза пайда эца а беза планах лелабеча социалистически боахама кхоачалургдоацаш долча кхоачамех, къахьегамхой творчески инициатива мамогга дегIаккхувла, коммунистически къахьегама ударникаши коллективаши дукхагIа хилийта еза.

С. СИНЕЛЬНИКОВ,
КПСС Нохч-ГIалгIай обкома промышленно-транспортни отдела заведующи.

Дукха къахьегам дIабодача дерригача балхашта механизации автоматизацин е йиш хургйолаш йолча Даьхен вай ханарча оборудованеца кийчъяь турбаш ю Челябински завод.

Сурта тIа: сваркаца турбаш вIашагIхетта цех.

Э. Евзерихина сурт.
ТАСС фотохроника.

Гудермеса мехкдаьттахой толам

КПСС XXII-ча съезда исторически решенеша дог гIоз а даьккха къахьегаш, Гудермеса мехкдаьттахоша ханал итт ди хьалхагIа, 21-ча декабре, кхоачашъяьй семилетка кхоалагIча шера мехкдаьтта даккхара план.

Геолого-технически мероприятеш чакхъяхарах, газови якорь йолча кIоаргача насосий оборудованеца балхаш дарах, скважинашта гоннахьарча зоне соляной кислота юкъейоалаярах ханал хьалха кхоачашъе йиш хилар мехкдаьтта даккхара план.

Гудермеса мехкдаьтта управлене массадолча доакъошка 200 гаргга рационализаторски предложени производствана юкъейоалаяьй. 125 эзар сом пайда беннаб цар шера, миллиони ворхI бIаь эзари сахьат электроэнерги кхояьй.

Дика къахьийгад инженер, коммунист Куприянов начальник волча диспетчерско-технически служба болхлошеи специалисташеи. Хьокхаме болх беш ба лаьтта кIалха еча ремонта мастер Хиудиев, мехкдаьтта доаккха операторащ Асбиев Салман, Ахмадов Iумар, Петрученко, кхы дукхха бараш а.

11 бетта мехкдаьтта доаккхача къахьегама овсарле лакхъяра план 0,8 процент тIеххоачашъяьй, мехкдаьтта даккхарга дIабода мах лохбарах 100 эзар сом ахча кходаьд, планал совгIа мехкдаьтта даккхарах продукцега дIабода мах 15 эзар сом лохбеннаб, промыслашка хозрасчет юкъейоалаярах 25 эзар совгIа сом кходаьд.

Махачкалерча промысловикашца яхье а баха, мехкдаьтта дукхагIа даккхараи цунга дIабода мах лохбараи тIехьа къовсам лоаттабу Гудермеса мехкдаьттахоша.

М. ЛЕВИН.

ПХЕ ШЕРА ЗАДАНЕШ—КХАЬ ШЕРА

Мехкдаьттахошта дикагIа йола оборудовани мара ара ца хецара чIоагIа къахьег «Красный молот» завода машиностроителаша. Вай Советски Союзерча мехкдаьттахошта дIакхахьийтарал совгIа доазол дехьарча мехкдаьттахошта а кхухьийт из оборудовани. Масала, Китайски Халкъа Республикана, Индена, Аргентинана, Iарбий ВIашагIкхийттача Республикана, социалистически лагера мехкашта.

Красномолотовцаша хIанз шоай беррига низ семилетка кхоалагIча шера план кхоачашъяра тIабахийтаб. ДукхагIа бараш 1962 шера чотах къахьегаш ба. Царех ба болата аппаратура цеха токараш ФилатовгIар Григорийи Александри.

20 шу совгIа ха я цар цу заводе болх бу, дика мастераш хиннаб царех. Эггара бехктокхамегIа дола балхаш де хьожабу уж. Технически контролер вац хьожаш цар беча балхага.

Вежараштa дика хилар дIадаха шу. Коммунистически къахьегама ударникий цIераш еннай царна. Александр коммунист ва. Парте дIачуваха кийчлуш ва Григорий а. Григоре йоах:

— Семилетка хьалхарча кхаь шера пхе шера заданеш кхоачашъяьй оаха. Тхоай торонашка а хьежа, 1962 шера ворхI шера план кхоачашъе лаьрхIад.

Шоай заданеш 130 процент кхоачашъю фрезеровщикаша Ермак Николая, Кулаверов Ивана. Шаккхе а коммунистически къахьегама ударникаш ба уж.

КПСС XXII съезд хьаеллачаденошка коммунистически къахьегама ударника цIи еннай инструментальщикий коллектива. Цхьа барт-цхьоагIо йолаш коллектив я из. Дукха болхлой ба цига ворхI шера заданеш кхоачашъяь. Царех ба цеха парторганизаце секретарь Раков Алексей, болхло Хирнов Николай.

30 шу совгIа ха я строгальщица Фесенко Евгенияс цехе болх бу. Цо Iомабаь а Iомабеш а дукха болхлой ба цига.

ХIаране шоай нормаш тIеххоачашъеш, кердача, 1962 шера накъа болх цу цеха болхлой Гомянин Владимири, Абрамов Вилени.

К. ТИМОФЕЕВ.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) Гомянин Владимири Абрамов Вилени.

И. ПЛИЕВА сурт.

Водителаша яхь лаьцай

Парте XXII съезда решенеш кхоачашъеш шерра социалистически яхь а йоаржаь болх беш ба МагIалбикерча автобоахама водителаш. Царна юкъе къаьстта дика къахьег грузовой автомашинаш тIарча водителаша. Яхь лаьцараштa юкъе хьалхарча моттиге латт йоккха грузовик лехкаш вола Тогиев Даланбик. МагIалбика мехкдаьттахошта эша мухь кхухьаш гаьнара рейсаш ю цо хIара денна. Укх шера 20-ча декабрга кхаччалца йолча хана итт эзар тонн совгIа мухь бихьаб цо, шера йоагIа план 150 процент кхоачашъяьй, 400 килограмм бензин кходаьд. ХIанз бурув деттача вышка тIа оборудовани кхухьаш ва Даланбик, ший дийнахьара норма 160—180 процент кхоачашъю цо.

Шийгарча самосвала тIа Коттоев Сайдас болх бу 2 шу да. Машина капитальни ремонт е еза ха тIехъяьнна дукха ха я, цхьабакъда, цун машин хIанз а дика болх беш я.

— Капитальни ремонт ялехьа кхы а эзар километр никъ бергба аз сай машинаца, йоах цу дикача водитела. Цо ший машина деш дола гIулакх бIаргадайначо бакъдергда цо иштта никъ бергхилар. Итт эзар тонн совгIа мухь бихьаб цо ший самосвалаца, бензин кхо а деш.

Болх дика беш ба автобуса водителаш бола, шера йоагIа план 113 процент кхоачашъяь Лебедев Акими 117 процент кхоачашъяь Кумсиев Вахеи. Во болх бац легковой таксей водителаша Даскиев Михаилеи Магулин Иванеи.

В. ТАГУРОВ.

Дог гIоздоахаш йола цифраш

I

ШИ ИТОГ, ШИ ПЕРСПЕКТИВА.

— Капитализми кортамукъара предпринимательствои мегарг хилара тохкамаш деш латт яхаш, къаман промышленникий ассоциацега президента Кеннеде селхан къамаьл деча хана, советски экономика Iалальмате чIоагIа дегIаяра гойташ йола цифраш кепа теха араяьхай Москвас.

Цу дешашца белгалъяьккхай «Нью-Йорк таймс» яхача газето тIадоагIача шера СССР Лакхехьарча Совето тIанийца вай мехка халкъа боахам дегIабара плани Паччахьалкхен бюджети. Ала деза, из яздаь газет 40 шу хьалхагIа, шийна дезар хургдолчоа тар а деш «Советски Iаьдал гарггарча деношка дохаргда» яхаш 90-зза яздаь газет хилар.

Кхерадала гIулакх долаш кхераденнад американски биржевикийи монополистийи газет. Духхьала кхо шу хьалхагIа, США конгрессо къаьстта цу гIулакха хьожаьча комиссеи, американски буржуазе экономисташеи, тайп-тайпарча социологашеи советски семилетка реальни а яц, экономика дегIаяра укх бIаь шере Советски Союз ВIашагIкхийттача Штаташта нийс а лургьяц, яхаш шоашта кIезиг-дукха салоIам бора. Кхо шу даьнначул тIехьагIа гучадаьлар, Америка экономика цхьан метте латтача хана советски семилетка кхоачашъярал совгIа тIеххоачашъеш а хилар.

1959 шерагара 1960 шерага кхаччалца, цхьан сага сих лаьрхIача Советски Союза къаман доход 124 процент лакхъеннай, США — 14, Англе — 20, Франце — 41 процент мара ца еннача. 1945-ча шерагара 1960-ча шерага кхаччалца промышленни продукци йоаккхилга, юкъера лаьрхIача шера СССР-е 11,1 процент тIаккхийттад, хIаьта США — 1,8 процент.

Империализма трубадураш кхерабу Iилма-технически керттерча доакъошка (масала, космос караерзаяра) Советски Союз США-ал хьалхаьнна хиларои, хIаьта хIанзарча хана эггара лоархIамегIа йола конструктивни материал — болат даккхара цун кIоажош тIа когаш бетташ йоагIаш хиларои. 1950 шера США 88 миллион тонн болат лоаладаьдар, Советски Союзе 27,3 миллион тонн мара ца лоаладаьча. Укх шера СССР-а 71 миллион тонн лоаладергда, ВIашагIкхийттача Штаташа хьагучох 90 миллионал кIезигагIа лоаладеча.

Американски империализмана кхерам тIатувсаш дола эггара керттерадар — хургдар, перспективаш я. Вайна-м уж Iалашдаь заман сийлахь-доккхача документо — парте XXII съездо тIанийцача кердача Программо. Йоккхалга, гуманизмага диллача шийна тарра кхы йоаца из Программа дерригача дуненна дIа а яйза, хIанззе а кхоачашъеш латт. ТIадоагIача шера лаьрхIа халкъа боахама план — семилетка диъалгIа шу — из парте Программа кхоачашъяра лаьрхIача хьалхарча балха плана хьисапе я.

Цар перспективе фуд? ХIанз сийрда гуш дар цаI мара дац — болх бе моттигаш йоаца нах хилар, тIайоагIилга ховш йолча кердача кризисай кошмар хилар мара кхы хIама дац. Хьалха хиннача вице-президента Никсона хозахета аьннадац «дог кIаьддарга кхоачашдеш бола психологически кхерам» чIоагIлуш латт США.

Ховчча тайпара, ший аргIанна телха хинна США экономика, укх шера бIаьсти шорттига дийнъяла йолаелар. ХIаьта а наха бе болх ца хилар хьалхарча боарам тIа дисар. Экономика телха хиннача хана санна 7-гIа вола болхло бе болх боацаш ва укх сахьате а. Бе болх боацараштa хIара шера 1,3 миллион саг тIаккхет, хIаьта 1955 шера денз 1960-ча шерага кхаччалца долча пхе шера, юкъера лаьрхIача, хIара шера болх бераштa тIабетталу нах 0,7 миллион мара бац.

Капиталистически мехкашкара хьал дика довзийташ дола цхьа масала доаладергда вай. Цунца болх беш цхьаккха саг а воацаш йола, метрополитене ше леларгйола опытни автоматически поезд яьй Нью-Йорке конструктораша. Цу хьакъехьа, транспорта болхлой профсоюза председатела дIаккхайкадир городерча Iаьдало уж тайпа поездаш болх бе йолайолийте метрополитена а автобусий а берригача болхлоша забастовка ергья, аьнна.

Капитализма хьалашка технически прогрессана духьал яланза ялац болхлой класс, хIана аьлча цу прогрессо цун багара маькха чIегилг дIайоаккх. Цудухьа, шейх хила везац, дIахо йодача хана, тIехь-тIехьагIа чIоагIагIа американски болхлой класс вахаро ше техника тоаяра духьала йоаккхаргйолга ха.

Чурча вIашдухьаленний йоккхийча воч халонех—бе болх боацаш нах хиларах, шоай хан-ханнахьа промышленносте хулача, масса а хана юртбоахаме йолча кризисех — американски империализм кIалхаръяла гIерт герз хьаделга сихдарца, социализма лагера духьала «шийла тIом» сувсабарца, цунца кхыдола капиталистий мехкаш довхарца, ший мехкарча къахьегамхой бахара боарам дIахо кхы а чIоагIагIа лохбарца.

II

СИЙРДА РУБЕЖАШ

Коммунизма материально-техническ база хьалъяра, советски халкъо яьхача Iалальмате йоккхийча коталоний мах бе духхьал шин бакъдолчун уйла е мара езац.

Укх шера арахеца промышленни продукци хургья тIом хинначул тIехьахьарча хьалхарча пятилетка дерригача шерашка арахийцар миссел.

Керттерча промышленни фондий кхоалагIа дакъа хIана дац, аьнна, я семилетка хьалхарча кхаь шера хьалъяь фондаш.

Цу толамех лард хилар тIадоагIача шера оттаеча халкъа боахама плана, семилетка плано лаьрхIачул дуккха а совйоалаш йола, бокъонца йола сийрда рубежаш хьожаяра. Цахьаяраш ювцаргья вай.

Коммунистически общества экономика хьалъяра керттера болх ба электроэнерги йоаккхилга лакхдар, аьннад парте Программа тIа. 1962-ча шера электроэнерги йоаккхилга 366 миллиард киловатт-сахьататага дIакхоачаде лаьрхIад. Из я 1950-ча шера Англе, Франце, ФРГ, Итале цхьан яькхача электроэнергега гIортташ. Цхьан шера тIаккхийтар—39 миллиард киловатт-сахьат —тIом хилалехьарча хьалхарча 1940-ча шера вай электростанцеша яьккхача ерригача электроэнергега дIакхоаччаш я.

Иштта, эггара дукхагIа хьалъе лаьрхIад 9 миллион гаргга киловатт-сахьат электроэнерги лургйола керда электростанцеш, цар лургья Итали санна индустри дегIаенача мехка ерригача электростанцеша луча электроэнерге ах миссел энерги.

Иштта чIоагIа тоалургья доагама база а. Цунца цхьана, мехкдаьттеи гази санна дола пайданегIа дола доагама тайпаш дукхагIа а хулаш дIахо хувцалургья мехка доагама структура а. Цар доага юкъера дакъа тIадоагIача шера 45,5 процент хургда (1958-ча шера из дар 32 процент). Доагама баланса структура хувцара чотах ворхI шера мехко кходергда 12,5 миллиард сом.

Пхи-ялх шу хьалхагIа, вайна махарра, доагам кхоачам болаш дацар вай мехка. Из тоъам боллаш ца хиларах, цхьайола предприятеш, Iан цхьайолча ханашка шоай беррига низаца болх ца беш яр. ХIанз из дIаяха этап я. ХIанз укх сахьате кхоачамбоацаш да Iаьржа металлаш. Цхьабакъда, гарггарча хана металлаш кхоачамболлаш хургдолаш я вай металлурге дегIаахара темпаш. 1962-ча шера 6 миллион гаргга тонн дукхагIа лоаладергда болат. Дерригa а лаьрхIача из арахецаргда 77 миллион тонн — Англеи Францеи шинне а цхьан лоаладечул шозза дукхагIа.

Доккхий декхараш оттадаьд машинаш еча промышленноста хьалхашка а. Цо арахеца продукци 12 процент дукхагIа хургья. Цхьабакъда, гIулакх план дукхалца кхоачашъярах доалаш дац. Машинаш ераш декхарийла ба технически прогресса новкъа беррига халкъа боахам дIахо чIоагIа тоабе. Цар серийни хьисапе 830 тайпа лакха къахьегама овсарле йола машинаш арахецилга Iалашде деза. Машинаш еча заводашта чухь болх бе йолайолийтаргья автоматизаци яь керда 3240 поточни лини.

Тоаяларгахьа боккха гIабоаккхаргба химически промышленноста, тайптайпара бос бола металлаш доахача металлурге, гIишлонашта материалаш кийчъеча промышленносто. ГIишлоний ялат — цемент яккхара дунен хьалхарча моттиге доврга вай. Кхы чIоагIагIа тоалургда капитальни гIишлош хьалъелга, цунна 30,2 миллиард сом ахча хьожадаьд.

III

ДЕРРИГА А САГ ПАРГIАТА ВАККХАРА

Паччахьалкхен бюджета закона йиъалгIча статья тIа хул социально-культурни гIулакхашта хьожадаь ахча. 1962-ча шера цу гIулакхашта Iалальмате дукха ахча хьожадаьд — 29 миллиард сом гаргга — из да хIара сага лаьрхIача 130 сом, е 145 американски доллар. Дагадохийтача бакъахьа да Инде, Египте, Ираке, Цейлоне, Иране, цу тайпарча дукккхача кхыча мехкашка бахача наьха хIара сага сих шера йола къаман доход цунга кхоачаш ца хилар.

Цхьан хана паччахьа ханарча Россе а хIара сага сих йола къаман доход кхыча мехкашка санна яр. ХIанз вай паччахьалкхено мах боацаш дешийташ, мах боацаш лорий новкъостал деш, пенсеш, студенташта стипендеш, дукха бераш долча ноаношта пособеш, мах боацаш а мах чухнахьа баькха а салоIача цIеношка, санаторешка путевкаш телаш, иштта кхыча социально-культурни мероприятешка хIара сага дукхагIа ахча дохийт.

— Дерригa а сага, дерригa а саг паргIата ваккхара яхача парте Программа тIахьехама дIадехараш кхоачашдара тIаерзаяь я керда бюджети халкъа боахама керда плани.

Ховчча тайпара, парте XXII-ча съезд вIаши гаргаэзар производствана эша средстваш хьаелгеи халкъа потребленена эша хIамаш хьаелгеи темпаш. Из де йиш хилар вай берригa халкъа боахам тоабара лард йола еза-йоккха индустри дегIайоалаеш доккхий толамаш даьха хилар бахьан долаш.

Семилетка диъалгIча шера плано лерхI ерригa промышленни производство 8,1 процент лакхъе. Цунца производства средстваш хьалъелга 8,8 процентн потребленена эша хIамаш хьаелга 6,6 процентн йолаш. Цхьабакъда, цунца цхьана еза-йоккхача промышленносто яйгача, кхачан промышленностаи юртбоахаман эша оборудовани хьаелга 17 процент лакхдергда. Цул совгIа, ейгача промышленностага йохийтача капитальни вложенешта кхоалагIа дакъа тIатехад.

Наха чуIе цIенош делга сихдергда. ТIадоагIача шера городашка, болхлой поселкашка наха чуIе хьалдергда 95,6 миллион квадратни метр йола цIенош — уж я хIанзарча ханара мел эшар а долаш йола 3,5 миллион квартир.

ТIадоагIача шерарча вай планашка къаьстта уйла тIаяхийтай юрта боахама. Юрта боахамо тIеххьарча хана дикка толамаш даьхад. Масала, укх шера а айденнад паччахьалкхено ялат, боамби, шекара свекла, иштта кхыйола продукташ кийчъелга. Лакхденнад юкъара хьайбаш леладелга. Цхьабакъда, наьха доходаши цунца юртбоахама продукташ эцилгеи кIеззига сихагIа дегIадоагIа. Цудухьа тсъац, масала, дулх. ТIадоагIача шера 19 процент дукхагIа я юрта боахамга йохийта капитальни вложенеш, чIоаггIа айлу из машинашца, химически удобренешца Iалашбелга.

Н. С. Хрущева кIаьд ца луш белгалдоаххача тайпара, юртбоахам лакхбара эггара лоархIамегIа йола резерв я кIезига пайда луш йола дукккхача шерашта дIаюв баьцаш, кен, кхыйола культураш кIезиг а еш цар чотах хьажкIаш, кхей культураш санна йола дика хьувкъа культураш шерьергйолаш оахача лаьттай структура хувцилга.

Халкъа боахама плано лаьрхIад ялат, дулх, боамби, шекара свекла, иштта кхыйола юртбоахама продукташ дукккха дукхагIа йоахилга а паччахьалкхено эцилга а шерде.

Халкъа боахама плана цифраша адамий дегаш чIоаггIа айдаьд, цар тешал ду халкъ сихха коммунизмагахьа додаш хилара.

И. АРТЕМОВ,
ТАСС-а обозреватель.

СЕРДАЛО
2-гIа оагI. 28 декабрь, 1961 шу.

КЕПА ЙОАЗОН ОБЗОР

САГИ ЦУН ГIУЛАКХИ

КПСС XXII-гIа съезд хинначул тIехьагIа, кхы а чIоагIагIа низ тIабахийта къахьегаш ба МагIалбикера мехкдаьттахой, цу тайппара коммунизма материально-технически база хьаяра гIулакха юкъе дикка доккха дакъа а лоацаш.

Геттара нийса да «Ленинское знамя» яхача Малгобекски газета оагIош тIа «мехкдаьтта темо» керттера моттиг лоацаш хилар. XXII-гIа исторически съезд хинначул тIехьагIа араяьннача ткъаь номер тIара 90 гаргга йола материалаш цу темана хетаяь я. Царех я статьяш, заметкаш, информацеш, очеркаш, стихотворенеш. Уж материалаш тайп-тайпара жанраш йолаш а дукха а хилар гуш да. Чулоацам мишта, хIаьта, арайоахача материалий?

Укхаза гуш да таханара декхараш хьахьокха, вахарца гIа баха гIертача редакце хьегаш долакъа.

Цхьабакъда, заметкай чулоацамга кIоаргга хьежача дега бохам боал, цифраш цар тIа сов дукха хилар бахьан долаш. Канцелярски сводкай хьисапе чакхъяллалца тоннаш, метраш, проценташ, тайпан цIераш хул заметкаш тIа. Цифраша къайла а вихье, цун гIулакхашка хьажа йиш йоацаш вус саг. Цифраш сов дукха язъяр е эшшача боараме уж ца язъяр — из а ма дий Iа вувцаш вола саг ца лархIар морг е газет дешачун сий ца дар. Ювцаргъя вай цу тайпарча заметкаех цаI (13 декабре араяьнна номер):

«Шера йола мехкдаьтта даккхара план ханал хьалха кхоачаш а я, семилетка диълагIча шера чотах мехкдаьтта телаш я 2-ча мехкдаьтта промысла коммунистически къахьегама коллектив. 11 бетта планал совгIа даьккха мехкдаьтта 20 тонн совгIа хилар. Цу юкъагIа къахьегама овсарле 12 процент лакхъеннай, 36 процент лохбаьб мехкдаьтта даккхарга дIабода мах. Алхха геолого-технически мероприятеш чакхъяхар бахьан долаш кхы тIа а 6000 тонн совгIа мехкдаьтта даьккхад...

Съезда сийна лаьца ударни вахта дIахо хьош я. Декабрах юхедисача укх деношка цо доккхий толамаш дахьаргда мехкдаьтта доахача бригадаштеи скважинай лаьтта кIалхарча оборудованена ремонт еча бригадаштеи».

Чакхъяллалца цифраш я цу заметка тIара яраш. Сенна эш уж? Чакхйоалаш аьннача дешаша яхачох къахьегама толамаш наха а ца доахаш, вахто дахьаргдолаш да. Из нийса мотт бац.

Еррига цифраш йолаш, цхьан тайпара язъяь я ерригаш а хIана яц аьнна йола заметкаш. Материалий форма хувца, факт сакъердамегIа а уйла дукхагIа тIагIоргйолаш а хьахьокха безам болчоа тара дац. Фу мах ба керте даьча укх йоазой: «Йолаш я шерара яр!», «Шерарчоа тIехьа лоаттабеча къовсаме», «Бурув деттарий толам», «Транспортникий толам», «Нормаш тIехкхоачаш а еш»... Сов дукха язъярах, шаьрденна шайнаш мо мара, хIанз газет дешарий уйла тIаозаргйолаш яц уж.

Деррига а сага духьа, сага вахар тоадар духьа! Из лоархI парте ший балха деррига маIан, иштта аьннад КПСС кердача Программа тIа а. Цунах гуш да, газета тIара темаш мелла дукха хIамаш дувцаш яле а, саг вувцаш йола тема керттера хилар. Редакцес нахах — промысловикехи буровикехи — шерра материалаш язъяц ала йиш яц. Цхьабакъда, ер обозрени луча юкъагIа (цхьан беттеи ах беттеи) уж тайпа материалаш шиъ мара язъяьяц газето. Уж кIезига я.

ЛоархIамера тема я «Из лоадам боацаш гIулакх дац» яхача заметка тIа ювцар. Цу тIа дувц № 1 йолча общежите салоIам вIаштIехьбаьккха ца хиларах. Бийсанна вахте а хинна чубаьхкача наьха сатийнна наб е торо хилац. Нийса язду авторо: «БIарччача дийнахьа са ца леIача саго бийсанна вахте эттача гIалат де ма тарлой».

Буровика А. Стукалова язъьча заметка чулоацам хьахьекхаб цун керта йоазоно: «Аптечкана чIега улл».

Маьхк во етта я яхаш леткъ мехкдаьттахой, хIаьта газето «КIарцхалий мугIараш» язду, болх во барахи маьхк ийеш бараша нийсхонца дувцараш дIатIа ца эцаш хиларахи горпище-комбината директора Дугаевна Iоттар а еш.

Из деррига а язде дезаш да. Цхьабакъда, цу тIеххьа хаттар доагIа: ше язъеча заметках фу пайда баьннаб, хьалхарчул башха эргадаьнна хIама дий хьожий-хьогI редакци?

Городской профсоюзни конференце дукха дийцар мехкдаьттахой цIагIара гIулакхаш вIаштIехьадаланза хиларах. Масала, из хьал долаш ба Вознесенская яхача станице баха болхлой. Станицера вахар бокъонца миштад а хьежа, цунах лаьрххIа материал язъе мегаций редакце?

Коммунизм хьалъяра декхараша дIадех шоай кулгашцеи хьаькъалцеи коммунизма материально-технически база хьалъеш барий терко дукхагIа елга. Наха чIоагIа дика хетар хурьда бакъахьара хIамаш яздича. Цу гIулакха дика номер я 3 декабре кIирандийнахьа араяьнна «Ленинское знамя» яхача газета номер. Цун чухьара бIарчча ши оагIув дикагIа болча наха хетаяь а еша дог доагIаш а я. Цо хьа ма хьокхий, цифраш сов тIех ца а йоахаш, беззаме сагкъахьегамхо вувца редакцена ховлга. Сий долча производственникех, дика гIулакхаш дIадоладаьрех, патриотех дукхагIа а дикагIа а язде деза — тематически оагIош тIа яздаь а ца Iеш.

Нагахьа санна газето сага ший а цунна карагIдувлача хIамай а даим уйла еш хуле, саго хьалаьца гIулакх чакхдаккхара дика пайда баргба цунах.

ТIеххьара а белгалдаккха дезаш да, бригадаштеи сменаштеи юкъе хьалха латта опыт дIа-юха эцарах кхоачамболлаш яздеш ца хилар.

КердагIа, толашагIа мел дар доаржаделга а юкъехкухьилга а — еррига производство айяра а коммунизма низ бола экономически база хьалъяра а керттерадар да.

Г. НАСОНОВ.

Къахьегам беза воккха саг

Ножай-Юрта района Гагарин Юре цIерахча колхозе Iаьсий леладеш Алимгериев Тахе болх бу шоллагIа шу да. Дика болх барах колхозе хьайбаш леладерашта юкъе цIи хезай цун. 60 шу да Тахе, цхьабакъда низ а ха а кхо ца еш болх бу воккхача саго. Фермерча Iаьсашта юкъе тоаденнагIа а цIенагIа а да цо леладу Iаьсий. ХIара денна хан-ханнахьа доакъар а дул, цIен а ду Тахе шийгара Iаьсий, массаза а керда, декъа кIалхьарцар дехк Iаьсий латтача.

Вай мехка коммунизм хьалъе ленински коммунистически парте XXII-ча съезда тIаийцача Программо дог гIоз а даьккха кхы а дикагIа болх бу Алимгериева.

Шийгара 60 Iаса цхьаккха ца долийташ а гIел ца долийташ а Iангара даккха дош деннад Iаьсий леладеча, дикача болхлочо.

— Айса денна дош кхоачашдара сай низ кхо ца беш къахьегаргда аз,— йоах Алимгериев Тахе.

Б. АХМАДОВ.

ДукхагIа фуаш

«Старо-Юртовский» совхозе йоккхагIа йола птичница я Хусанова Совдат. Коллектива чIоагIа дукха езаш, сий деш, ший болх дика бовзаш болхло я из.

Шера план 1-ча декабре кхоачаш а я, хIара котамгара 110 фуъ гулдаьд Совдата. ЧIоаггIа къахьийгар цо уж толамаш доахаш. ДикагIа болча птичницай балха говзал хьаIома а еш бора цо ший болх. Дика болх барал совгIа шерра дакъа лоац Хусановас общественни вахара юкъе а. ЦIи хеза птичница районнии областнойи партийни конференцей делегат хиннай. КПСС XXII-ча съезда решенешта жоп луш фуаш дукхагIа гулдара кердадараш лехаш я Совдат. Дукха ха йоацаш совхозе партийни собрани йолаш ферма болх дикагIа вIаштIехьбаккхара массехк предложени елар цо.

Коммунистка Хусанова Совдат дикагIа йола птичница я ферме.

К. СОКОЛОВ.

Тоае оахача лаьттай структура

Парте XXII-ча съезда ше КПСС ЦК отчетни доклад еш Н. С. Хрущева аьлар: «Ялат дукхагIа даккхара керттерадар хила деза оахача лаьттай структура дIахо йодача хана тоаяри хьувкъам лакхбари. КIезига хьувкъамаш хула культураш цIенъяь юкъера дIа а яьха, цар когаметта лакха хьувкъамаш луш йола культураш дIае а севобороташ нийса оттае а еза. Из, белггала, юрта боахама эггара лоархIамегIарча а керттерча а декхарех цаI да, новкъостий».

Долче, кертера гIулакх а лоархIаш, ларде йижа езар а вай республика юрта боахам айбергбар а травопольни система а йоацаш, лаьтта леладу пропашной система я.

Боккъалдар аьлча, дIахо магийта йиш йолаш гIулакх дац, масала, лоамашта юхе, кхоачамболлаш тIоадал йолча зоне ядача, хиш дехка дукха лаьтташ а долаш йолча Шаьла района совхозашка укх шера хьажкIаш дIайийна 30 процент мара лаьтта ца хилар.

Доакъарийна лаьрхIа района совхозашка дIайийнаяр 4000 гектар гаргга цхьан шерара баьцаш, хIаьта доакъарийна лаьрхIа дIайийна хьажкIаш 1,5 эзар гектар мара яцар.

1961 шера Грозненски района колхозашкеи совхозашкеи цхьан шерара баьцаш дIайийна 11 эзар гектар лаьтта дар, хIаьта ялатийна лаьрхIа хьажкIаш дIайийна лаьтта дацар 7,1 гектар мара.

Ерригача районе цхьан шерарча баьцех яланзар хIара гектара тIара 20 центнер гаргга йол мара, хIаьта фуалъяьха хьажкIаш хIара гектара тIара 26,4 центнер яьлар.

Къаьстта во пайда ийбаьб лаьттаех оалхазараш леладеча Ермоловски совхозе. Цу совхозерча лаьттара хIара гектара тIара фуалъяьхача хьажкIий 30 центнер совгIа йоллашехьа а, уж 14 процент долча лаьтта мара дIа ца а ювш, кIезига хьувкъам луш йола культураш, масала, гектара тIара 6,6 центнер мара ца йоалача кена хьисапера яраш, дIайийнай дукхагIа долча лаьтта.

Лаьттаех пайда во эцар бахьан долаш дуккха мах а телаш доакъараш ийдеш хьаенай совхоз.

Кхы дикагIа латтац гIулакх Надтеречни района совхозашка а. Районе Iалаьмате дукха цонаш йоллашехьа а, цонашкара йол яккха езача мотте, совхозашка хIара шера 9 эзар гектар гаргга долча лаьтташка цхьан шера хьахулаш йола баьцаш дIаюв, хIаьта эрий тIаяьннача цонех дукхагIа яраш цIа ца яхьаш юс.

Хьурмат доацаш лаьттах пайда ийбаь моттигаш дукха я МагIалбика, Наурски, Сунженски, Грозненски, Гудермеса, Каргалински, кхыча районашкарча боахамашка.

Кхы а вогIа да цу цIераш яьхача районий колхозашкеи совхозашкеи лоадама йол ца йоалаш йола нийлха люцерна тIайолаш дола дукха лаьтташ юха аха а аьха, цига хьувкъам дукхагIа луш йола культураш укх тIеххьарча ханналца дIае ца лоархIабаь хилар.

Ала дезаш да, дIадувча лаьттай структура тоаяра даькъе республикерча дукхагIа йолча колхозашеи совхозашеи укх шера дикка къахьийга хилар, цхьабакъда, цу гIулакха 1962 шера бе безаш дукха болх ба.

ХьатIадоагIача шера ялаташ дукхагIа дIадувргда, уж хургда оахаш долча деррига ча лаьттаех 58,2 процент.

Оахаш дола лаьтташ шердергда гурахьа юв ка бола культураши ялатийна лаьрхIа хьажкIаши дукхагIа д[illegible] чотах. [illegible] цхьан ханна 5 эзар гек[illegible]Iа дIаювргйолаш я зе[illegible]ви культураш (горох, [illegible] бобаш, кхеш). Ду[illegible] дIае лаьрхIад шекареи [illegible]арийна йолеи свеклаш, [illegible]араш, коартолаш.

ХьатIадоа[illegible]ча [illegible]ера кIезигагIа дIабуврг[illegible], дукхача шерашк[illegible] [illegible]вли цхьан шера тIайоа[illegible] баьцаш, вIалла дIабуврбоацаш юкъера дIабоаккх бIаьстан юхье був мукх, цхьабакъда, хьайбаш боахама доакъарий база чIоагIъяр духьа силоса лаьрхIа 44,3 эзар гектарагара 55 эзар гектарага кхаччалца дукхагIа дIаювргйолаш я хьажкIаши бобови культураши.

Оахача лаьттай керда структура юкъейоалаяро йиш хулийтаргъя ялати зернобобови культураши дукхагIа яха а цунца цхьана республике йоахаш йола еррига хьайбай продукташ дукхагIа яха а. Масала, хьатIадоагIача шера 1700 тонн дукхагIа доаккхаргда алхха цхьа дулх.

Ялат, баьца дааращ, дулх, шура, фуаш, тха, кхыйола продукташ дIахо дукхагIа яхара тIаерзаяь йола КПСС XXII-ча съезда решенеш толаме кхоачашъяр духьа юрта боахама массадолча доакъошка организаторски болх чIоагIбе а, лаьтта леладара юртбоахама балхаш дикагIа йолча агротехнически ханашка чакхдаха а, балха овсарле лакхагIа йолаш техниках пайда эца а, Iилманеи хьалха латтача опытаи карагIдаьннараш массайолча колхозашка а совхозашка а чакхдаха а деза.

Х. МАХИТАРОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР Госплана Председатела заместитель.

Iилма—колхозий гIулакха!

Дукха ха я Сунженски опытно-мелиоративни пункт йола. Культурай зем боаккхаш цу хана денз дикка хIамаш карагIдаьннад цунна. Гектара тIара 700 центнер хьалха хьайоала кабуц, 200 центнер фуалъяьха хьажкIаш, 500 центнер шекара свекла яьккхай. Пунктерча Iилма болхлоша йоах, уж культураш кхы а дукхагIа яха йиш я. Къаьстта дика опыташ ю РСФСР-а заслуженни агронома нов. Артемова.

1961 шера денз рассада а йоацаш, духхьал кхай тIа фу дIадувш культураш хьалкхее йолаеннай пункт. Кхай тIа фу дIадувш йийна кабуц гектара тIара 522 центнер йоалаш хьийкъар, хIаьта рассадах йийнар — 266 центнер мара яланзар. Цул совгIа рассадах дIайийначунга бахачул 7-зза кIезигагIа къахьегам дIа а бахар. Рассадах йийнарел 15—20 ди хьалхагIа а баьца дааращ кIезиг долча хана а хьайоал из. Из чуйцача дIайийна хьажкIаш езе ялата а езе силоса а мегаргйолаш дика хьувкъ. Цу тайпара, шера шозза культураш хьувкъара а дика я из способ.

Опытно-мелиоративни пункта Iилма болхлоша дIадоладаь гIулакх хьаллаьцад Ленинеи XIX партсъезден цIерахча колхозаша, Серноводски курорта подсобни боахама. Укх шера гурахьа ювш йола кабуц дIайийр цар гица.

Къаьстта теркалъе йоагIа хий дуллача лаьтта хьажкIаш кхееш РСФСР заслуженни агронома нов. Артемова ю опыташ. ХьажкIаш кхеяра эггара дикагIа дола лаьтта да 80 процентгара 90 процентага кхаччалца тIоадал яр. Лаьтта иштта тIоадал йолаш хилийта 4—5-зза хий дилла деза. Цу тайпара тоадаьча лаьттара гектара тIара 200 центнер хьажкIаш йоал догIа делхарах ца делхарах тийша хIама доацаш.

Белгалбаккха боагIа пункта Iилма сотрудника Марченко болх. Хий дулла харшаш 50 метрал дIаьхагIа хила мегаргдац яхаш лерхIар. Цу гIулакхо болх хийцца дIабахийтацар. КIа дIадувча харшашка хий дуллаш йола метод юкъейоалайир Марченкос. Беркат даьлар цох. Укх хьатIадоагIача шера цу методах дIадувргда кIа.

Наькъа оагIонашка йоархIаш яьнна моттигаш дукха я. Кулг-кара болх беш уж дIаяха хала да. Гербецидашца йоархIаш дIайоахаргйола способ юкъейоалайир пункта Iилма болхлочо Мишаткина. Гербецидаш лаьрхIа фетгени солярови даьттеи тоха мегаргда. Гектара тIа 600—800 килограмм боарам болаш тоха еза гербецидаш. Эггара чIоагIагIа яржа йоархIаш а дIайоах цар.

НаIIарга хьакхаьчад керда шу. Дукха балхаш де лерхI пункта Iилма болхлоша. Шекара свекла доакъарийна лаьрхIа кхееш, кхеш, горох, гурахьа юв кабуц, ялата а силоса а лаьрхIа хьажкIаш кхееш опыташ ергья, хий дехкача каналашка а царна гонахьа а тIаювла йоархIаш дIаяхара керда методаш лохаргья.

И. ГУЗЕЕВ.

Цхьа барт болча коллективе

Хозеи чIоагIеи дола паркетни ийнаш вай мехкарча гIишлошта далар! — Из лозунг шоай керттера декхар а лоархIаш къахьегаш ба Ермоловскерча дахчах хIамаш еча комбината паркетни цеха болхлой.

Тайп-тайпара да цеха балхаш. Херхаца тийда йоаллашехь йокъаеш йолча отделене яхь паркет хьадеш йола клепка. Къаьст - къаьстача камерашка кхаь метрал совгIа лакхал долча стиллажаш тIа вIашка а оттайийя тIаьда Iы чухец цу чу; цул тIехьагIа мара хецац клепка йокъаергйола йIовхал камерашка. Из эггара хьалхара а, цунца цхьана бехктокхаме а бола болх ба цехе, хIана аьлча эшача боарамал тIех тIоадайича а, йоагIачул дукхагIа йIовхал енна цIаьхха йокъайича а гоам лу клепка, станокашца цунна де деза балхаш доаггIача бесса де торо хилац. Цудухьа массаза а бIарг тIалатта безаш я из отделени.

— Тешаме ба клепка йокъаечара болх, — йоах цеха начальника нов. Бачарова, — хIанзалца хиннаяц Дачаева Дашис а, Асуева Аннас а, Десятирик Людмилас а йокъаяь клепка брак яь моттиг. Царех хIаранена дика хов клепкана мел Iы эш а, цул тIехьагIа малагIча боарамах из йокъае еза а.

Ийна Iотоха мара ца езаш паркет кийчъеш я станочни отделени. Укхаза а дукхагIча даькъе кхалнах ба болх беш. Йиъ оагIорахьара паркет нийсъеча станока тIа я Спиридонова Анна. Дика сий ду цун комбината коллективо. Цун балха хьокхам 115—120 процент хул массаза а.

Иштта дика болхло лоархIаш я циркулярни станока тIа болх бу Комаристова Ольга а, паркет юххера а кийчъеш йола Ноева Евдокияи цун новкъост Головченко Прасковьяи.

— ДикагIеи вогIеи аьнна къоастабе йиш йолаш болхлой тха цехе ба а бац, — йоах нов. Бочарова. — Цхьанне болх шоллагIчунца бувзабенна ба, цудухьа цхьан отделене болх сецача саца беза вокхар бар а. ХIаьта болх сецаь ха тха хулаш яц.

ТIаккха миштад коллектива хьокхамаш, аьнна хьаттача, йоах мастера:

— Укх шера планах 86 эзар квадратни метр паркет е езаш хиннача коллективо дIабахача цхьайтта бетта тIехкхоачашъяьй из. ТIадоагIача шера чотах арахийцай цехо 17 эзари кхо бIаьи совгIа квадратни метр дика паркет.

Д. ХАКИМОВ.

Ханал хьалха хьалъю гIишлош

Укх шера январь бетта дIадоладир «Ингушский» совхозе свиноооткормочни база хьалъяра балхаш тха прорабски участка бригада коллективо. Укх деношка 2,5 эзар хьакха кхаба йиш хургйола свинарник хьал а яь эксплуатаце дIаеннай гIишлонхоша. КердагIа йолча механизмашца Iалаш а яь вай республике хьалххара хьалъяь деррига балхаш механизированни а долаш свинарник я из. Иштта хьал а яь эксплуатаце дIаеннай цу коллективо «Ингушский» совхоза 1500 тонн ялат чухошаргдола зернохранилище а.

1962 шера 1-гIа январь тIакхачалехьа кхы а ши объект йистеяккха лаьрхIа къахьегаш ба хIанз гIишлонхой. Цунца кхоачашхургда оаха укх шера тIаийца декхараш.

Дика къахьегарца белгалбаьннаб плотникаш М. Ахцыгов, Ш. Цороев, болхлой И. Долаков, К. Оздоев, Ф. Котиева, А. Точиева, иштта кхыбараш.

Х. КОТИЕВ,
«Сельстрой» треста гIишлой участка бригадера болхло.

„Петровский" совхоза директора И. Воловченко дувц

Липецки областа Добрински района «Петровский» совхоз боккха боахам ба: 12 эзар гектар совгIа лаьтта, 2600 бежан, 80 трактор, 23 комбайн, дукха кхыйола техника я цун. Партеи правительстваи решенеш кхоачашъеш, оаха керттера теркам бу чIоаггIа мах бола культураш: кIа, хьажкIаш, шекара свекла, кхеш кхеяра.

1961 шера юккъера лаьрхIача гектара тIара 36 центнер горох яьккхай тха совхозе, хIаьта мугIараш шортагIа долча участкашка — 42,2 центнер. МугIараш готтагIа долаш уж дIаеро хьахьекхад, баьцовгIаша лаьттанцара кхача эцара из способ гIойленагIа хилар.

Укх шера оаха пачхаьхьалкхенна дIаеннай 2700 центнер дIаювш йола дика горох, 900 центнер йитай тхоашта дIае, 340 центнер къоастаьй общественни хьайбашта фуа. Горох дIайийнача лаьттах дошо лаьтта да из аьлар тха болхлоша: цу лаьттан хIара гектара тIара совхоза 1247 сом пайда баьлар.

ХьажкIаши кхеши дукхагIа дIаеро новкъостал дир тхона хьайбай боахамера доакъара база чIоагIъе, белкови доакъар Iалашдара гIулакх цхьадолча даькъе кхоачашде. Цунах ма латтий совхоза хьайбай продуктивность лакхлулга.

Шурий-товарни ферме болх беш йолча тха коммунистически къахьегама бригадо шера хIара Iаттагара 3200 килограммал кIезигагIа йоацаш шура яккха декхар тIаийцадар. Из декхар 11 бетта кхоачашдаьд. Пачхаьхьалкхенна дулх дIадалара декхар а тIеххкхоачашдаьд.

Производство дегIаярца чIоагIлу совхоза экономика, тоалу болхлойи гIулакхерча наьхеи материально-культурни хьал, лакхлу юрта культура. 1961 шера 700 эзар сомал кIезигагIа боацаш пайда кхоачаргба тха боахамга. Дукха хьалду оаха нах чубаха цIенош. Совхозе я берий беш, яслеш, школа, культура ЦIа. 11 шера школа-интернат хьалъеш латт.

ХIанз совхоза коллектив бIаьстанарча балха кийчлуш я: техникана ремонт ю, дIадув фу кийчду.

ЧIоаггIа гIадбаха могайир тха боахама болхлошеи гIулакхерча нахеи КПСС XXII съезде тIаийца парте керда Программа. Коммунизм хьалъяра съезда делегат хила ираз долаш хилар со.

Съезда решенешта жоп луш «Петровский» совхоза къахьегамхоша керда декхараш тIаийцад: культураш дIаювча лаьтта структура кердаяккха, 1962 шера горох кхозза, хьажкIаш цкъаи ахаззеи дукхагIа дIае, семилетка йистейоалаш гектара тIара 30 центнер яргйолаш ялат даккха, 100 гектар лаьтта лоархIаш 600 центнер шура яккха, хIаьта 100 гектар оаха лаьтта лоархIаш дулх 82 центнерага кхоачаш даккха.

Партенеи правительстванеи оаха тешам лу, уж декхараш толамца кхоачашдара тхоай низ кхо ца беш къахьега.

В. ЛАГРАНЖА сурт.
ТАСС фотохроника.

Тха декхараш

КПСС XXII-ча съезде тIаийцача, вай мехка коммунизм хьалъяра Программаца дувзаденна доккхий а бехктокхаме а декхараш хьалхашка отт «Октябра 40 шу» яхача совхоза къахьегамхошта.

КПСС ЦК январски Пленума решенеши Ростове хиннача Къилбаседа Кавказа юрта боахама болхлой зональни совещане материалаши йийца а йийца, шоай чурча торонашка а хьежа, совхоза къахьегамхоша белгалдир хьажкIаш дукхагIа йоахаргйола гIулакхаш.

1961 шера совхозо ялатийна лаьрхIа дIайийнача хьажкIий 2100 гектар лаьттара, хIара гектара тIара 34 центнер йоаккхаш, фуалъяьха хьажкIаш яьхай, вешта аьлча 1959-гIчеи 1960-гIчеи шинна а шера хIара гектара тIара лоархIаш яьхарел 7 центнер дукхагIа. 1962 шера 3500 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 40 центнер фуалъяьха хьажкIаш яха лерхI совхоза къахьегамхоша.

КПСС XXII-ча съезда материалаш Iомаеш шоаш болаш, совхоза къахьегамхоша лаьрхIар 1962 шера соахкарчул 1900 гектар дукхагIа, вешта аьлча 5000 гектарага кхоачаш, хьажкIаш дIае. ХьажкIаш дIаювргйола из деррига лаьтта звеношта дIадийкъад совхозо. Укхаза вIашагIъеллар 36 звено я, 29 механизированни яраш а йолаш.

200 гектарал кIезигагIа доацача лаьтта дика хьийкъа хьажкIаш кхеяр духьа лаьцача Ерригроссийски яхьа юкъеяхай Даурбеков Яхьъяси Гадиев Борисеи кулгалдеш йола механизированни звенош. Цар дош деннад, хIара гектара тIара 60 центнерал кIезигагIа йоацаш фуалъяьха хьажкIаш яха, аьна. 1961 шера 30 гектар лаьттара хIара гектара тIара 92 центнер йоаккхаш, фуалъяьха хьажкIаш яьхача звеньеваяс Кусиева Зайдата декхар тIаийцад 1962 шера 50 гектар долча лаьттара, хIара гектара тIара 100 центнер йоаккхаш, фуалъяьха хьажкIаш яха, аьнна. Иштта доккхагIа дола декхараш тIаийцад звеноводаша Манкиев Хьамида, Долгиев Рашида, кхычар.

1962 шера хьажкIаш дикагIа хьувкъаяр духьа совхозо лаьрхIад: хьажкIаш дIаювргйолча дерригача лаьтта зябь аьха яккха, моттигера удобренеш кхашка дIаяхьа, еррига техника а юртбоахама инвентарь а бIаьстан юхьера балхаш дIадоладалалехьа ремонт яь яккха.

Цул совгIа, чIоаггIа уйла тIайохийт совхозо ший кадраш кийчъяра. Механизаце школе деша вахийта аьнна, дикагIа болча болхлошта юкъера хоржаш латт 30 саг, 1962 шу дIадолалуш Серноводски школа йисте а яьккха, трактористалла а комбайнералла а болх бе цIавоагIаргволаш 15 саг кхы а ваIан замалахь дешаргдолаш совхоза центральни усадьбе лоацца курсаш яхка лаьрхIад трактористий, прицепщиикий, сеяльщикий говзал лакхаяккха а керда бараш кийчбе а. Звеноводашта агротехминимум Iомаяр духьа кружокаш вIашагIйохкаргйолаш я хIара отделене.

Шеко яц, «Октябра 40 шу» яхача совхоза къахьегамхоша, 1962 шерара шоай декхараш толамца кхоачаш а даь, вай мехка коммунизма материально-технически база хьалъяра юкъе шоашкара доаггIаш дола дакъа лоацаргхиларах.

И. КУЛБУЖЕВ,
«Октябра 40 шу» яхача совхоза партбюро секретарь.

Доазол дехьара

Бонн сатем байна я

БОНН, 25 декабрь. **ТАСС-а корреспондента Б. Юринова** хоам бу: Малхбузерча Берлина деша хьакъехьа Советски Союзацара дипломатически гIулакхаш юхадIадоладала тарлургда яхача, Бермутски гIайрен тIа хиннача США президента Кеннедеи Англе премьер-министра Макмилланеи совещанех йолча коммюнике тIарча фраз сатем боабаьб официальни Бонна. Укхаза официально дIакхайкаду цу совещане тIогаш йизза хьаллоац яхаш, цхьабакъда, из «хьаллоац» яхар дувц Малхбузен Берлинах дола дош къоастаделга дохадаро политика дIахо яхьа Бонн дагахилара тешал а деш.

«Вельт ам зонтаг» яхача газето духхьал язду, Бонн Малхбузен Берлина статус хувцара духьал а хургья, хьалха а санна ФРГ-енеи Малхбузерча Берлинан юкъе законах доаца политически экономически бувзамаш лоаттадара тIехьа а латтаргья, яхаш.

Малхбузерча Берлинера хьал вIаштIехьа ца далийтара даькъе кIезига лоархIам бола гIулакхаш леладац военни порядко а. ДПА агентства беча хоамах, ФРГ паччахьалкхен гIозараш кхер Малхбузерча Берлина дош машара наькъаца къоастадаро ФРГ тIема кийчъяра доазув оттадар, цунца дувзаденна уж гIозараш гIерт, тIема кийчъялара доазув ца оттадича а, «хIанз шеттIема кийчъеннача тайпара Федеративни Республика» социйна а из Малхбузенна кхераме хилар дIахьокха. «Шийлача тIема» фронта керттерча участкех йолча Центральни Европе цхьадолча даькъе герз Iодиллар ФРГ-енеи тIема союзе гIолларча цун портнераштеи дезаш хила йиш яц, йоах дIахо цу гIозараша.

ЧОМБЕНА ГУЧЧАХЬА ДУ ТIЕМА НОВКЪОСТАЛ

НЬЮ-ЙОРК, 24 декабрь. (ТАСС). Катангера тIом соцабарахи Китоне соглашени ярахи пайда а эцаш, марионеточни «президента» Чомбе английски колонизаторий новкъосталца ший тIема низаш лакхду.

ООН секретариата беча хоамах, юкъерча калибрах йолчеи европейски наемникаша лелаечеи пулеметашца кийчъенна 48 джип 3—4 машинах латта группаш а еш Конго оагIонгахьара Родезе Федерацеnеи Ньясалендаи юкъе гIолла доазон тIа хьатIаьхкай. Родезерча Iаьдало мукъабеннаб царна доазон тIа гIолла тIех г бaьнна Катанга территоре тIа бала.

ООН секретариата цу хоамаца дувзаденна ООН генеральни секретара декхараш кхоачашдеча У Тана английски правительствага хьадда йола протест кхайкаьй.

Мадрасе дог гIоздаьнна вIашагIкхетар

МАДРАС, 25 декабрь. (ТАСС). Укхаза венача СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева сийна селхан сарахьа Мадрасе граждански приеме венавар 150 эзар совгIа саг. Прием яьяр города муниципальни корпораце. Мадрасе бахача наха чIоаггIа тIоараш а тохаш моаршал хоатт гучаваьннача Л. И. Брежневгеи цунцарчаргеи, Л. И. Брежнев, Мадраса штата керттера министр К. Камарадж, города мэр Г. Кучелар, кхыбараш трибуна тIа бовл. «Намаскарам» аьле гулбеннарашка Л. И. Брежнева моаршал хаьттача, юха а берда йисте гIолла чакхдоал чIоаггIа деттача тIоарий тата. Цул тIехьагIа города Мадраса мэра Кучелара Л. И. Брежневга дIалу Мадрасе бахача наха моаршал хоатташ дола адрес.

ЧIоаггIа тIоараш детташ юкъ-юкъе сеца а деш, дIаьхдаь къамаьл ду Л. И. Брежнева.

Iурра Мадраса районерча индийски архитектура ширача памятникашка хьежар СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель.

Кхоана Iурра Л. И. Брежневи цунцара бараши самолетаца Джайпуре дIагIоргба.

МАЛХБУЗЕН ИРИАН МУКЪАЯРГЬЯ!

ДЖАКАРТА, 26 декабрь. **ТАСС-а корреспондента Б. Иванова** хоам бу:

Дуккха эзараш нах гулбенна Сурабае хиннача митинге цхьа барт а болаш тIаийцача резолюце ларда тIа Малхбузен Ириан мукъаяккха ший лоIамера бригада вIашагIтох. Малхбоален Ява Национальни фронта отделене дIакхайкадаьд бригада юкъе баха безам болча 17 шерагара 35 шерага кхаччалца ха йолча кагирхойи студентийи шоаш дIаязбайта йиш хургья Сурабае йолча фронта отделене, аьнна.

Президента Сукарно прикази шоаш къаьстта йолча лагерашка тIема кийчле аьнна кагирхошка цо баь тIахьехами мехка масса-йолча моттиге чIоаггIа хьаллаьцаб.

Бали яхача гIайрен губернатора дIакхайкадаьд, гIайрен тайп-тайпарча моттигашка вIашагIъехкача, лаьрхIа йолча централшка тIема кийчлуш ба беррига паччахьалкхен гIулакхера нах, частни предприятей болхлой, студенташ, гIайре тIа баха кхыбола нах, аьнна.

Къулбехьен Суматра кагирхой фронто беррига кагирхой тIахьийхаб Малхбузен Ириан мукъаяккхара кийча хилара. Еррига кагирхой организацеш шоай лоIамехьа эскаре боагIа нах дIаязбеш я.

Калимантан яхача гIайрен къулбехьен даькъа военни администрацеи губернаторен цхьана соцам баьб Малхбузен Ириан мукъаяккха «1945 шера тIехьен комитет» яхача организаце членех болча нахах тIема бригада вIашагIтоха, аьнна.

Мурба яхача парте Малхбоален Яверча отделене ший 210 эзар члена цIерах президентага Сукарнога телеграмма яхьийтай, Малхбузен Ириан голландски колонизаторех мукъаяккха шоаш кийча хилар дувцаш.

Малхбузен Ириан мукъаяргья!

Торонех пайда а эцаш бе болх

Урус - Мартана районерча «Красноармейский» совхоза шоллагIча отделене шурий-товарни ферма доярк аша укх шера хIара Iаттагара 2100 килограмм шура яккха, аьнна, декхар тIаийцадар, хIаьта план 1950 килограмм яр.

26-гIа декабрь тIакхачалца йолча хана хIара Iаттагара лаьрхIа яьккха шура 1869 килограмм мара яц. Цу цифраша хьахьокх шоаш тIаийца декхараш кхоачашде меттел цар плана йоагIа шура а низткъа мара йоаккхарг ца хилар.

ГIулакх дика дарга, доакъар шортта а тайп-тайпара а хилийтарга хьежжа мара шура лац доахана. ХIаьта ферме кхоачамбалла доакъар дац, вешта аьлча хила доагIачох 55 процент мара. Доаханна кIезига тел концентраташ. Луш дола доакъар а рационах мадоагIара лац. Цул совгIа доахан чудоахка моттиг бIеха, тIаьда, кIалхьарцар данза я.

Хьайбай боахама болх вIаштIехьбаккхара чIоагIа новкъарле еш хIама да отделене зоотехник ца хилар, доаханна искусственни осеменени ца яр, ветеринарни пункт ца хилар. Из бахьан долаш ферме укх шера 40 етт Iахара бисаб. Нагахьа санна уж 40 етт бахкаь баларе иштта во латтаргдацар шура яккхара гIулакх. Цу ферма терко кIезига ю совхоза керттерча зоотехника Пенчика а.

Цхьабакъда, цу ферме болх беш ба йоккха говзал йола а цIи хеза а доярк аш, масала, Арсемикова Марет, Хатуева Дагман. Шоай дика доярк аш боллашехьа а цар опыт дIайовзийтара тIехьа доярк ашта юкъе беш болх бац. КIезига теркам бу ферма балха отделене кулгалхоша а.

Шура яккхара балха тIехь дола уж доккхий кхоачамбоацараш дIадаха а шоашкарча торонех бизза пайда а эцаш ферма болх тоабе а декхарийла ба совхоза, отделене, ферма кулгалхой.

З. ГЕЛИСХАНОВ,
(тха собкор.).

Шоашта дагалаттар кхоачашдеш ба уж

Iалаьмате хоза, исторически ха я вай дахар. Советски Союза Коммунистически парте XXII-ча съездо тIаийцай вай мехка коммунизм хьалъяра йола йоккха Программа.

Вай республикерча къахьегамхоша, дерригача советски халкъо а санна, дегаш ураэтта а творчески а къовсам лоаттабу парте Программа кхоачашъяр духьа. Коммунистически хьисапе болх бе а даха а аьнна, парте бaь тIахьехам къоабал баь тIаийцар вай республикерча хьехархоша а.

Цу гIулакха цкъарчоа дика хIамаш карагIдаьннад Колхозненское яхача юртарча 11 шера юкъерча школен (директор нов. Ф. М. Юдин) педагогически коллектива.

Ханнахьа ремонт яь даьннад школа чуйола цIенош, классашкара оборудованеш, производственни дешар Iомадара кийчъяьй кабинеташи мастерскеши.

ЛерттIа болх бе йиш хургйолаш школа чуйола цIенош кийчдар — из цхьа гIулакх мара дац. Деша даха ха хьатIакхьача дерригa бераш школе чу мишта озаргда — из хала а чIоагIа говза вIаштIехьдаккха дезаш а гIулакх да.

Укх шера 1068 бер дагIа цу школе деша. Колхозное яхар йоккха юрт я. Деррига бераш школе чуозара беш бола болх сельсоветерча похозяйственни книжкашкара дIаболабир хьехархоша. Юртах доакъош а даь, бекъабенна хьехархой хIара бераш долча коа чуоттар. Наха хьехам беш хIаранеца къаьстта а собранешка а къамаьлаш дир. Цхьабакъда, халонаш дукха нийслора бераш школе чуозача хана. Дуккха дай-ноаной бар шоай бераш деша дахийтара башха сагота боацаш.

Бераш школе чуозара болх дика чакхбаьккхар хьехархоша новкъосташа Самарая, Шаталовас, Панкинас, дуккхача кхычар.

Белгалдаккха дезаш да, нов. Поломисков керте латтача родительски комитето бераш школе чуозаш даь доккха новкъостал. Цу комитета членаша, цхьадолча берий дай болча чу а ухаш, 27 бер къоастадаьд, ха шелъелча деша аха йиш йоацаш дусаргдолча берех. Иштта долча берашта новкъостала аьнна школенна хьожадаьр 266 сом мара дацар. ТIадувха барзкъа доацаш болча дешархоех ахаш мара барзкъащцеи кога гIирсацеи IалашбулургбацаР цу ахчах. ТIаккха комитета членаша новкъосташа Богдановас, Ржевскаяс, Поломисковас лаьрхIар, тика тIара эшаш йола материал а ийца, ворхIлагIча классерча дешархощца цхьана царна тIеханахьа дувхаду барзкъаш де. Говза дора цар из новкъостал. ЦIагIа дагIача берашта ца а телаш, школе даьхкача, тIадувха барзкъа доацача берашта телар цар барзкъаш. Хьехархой коллективо а родительски комитето а иштта болх бар бахьан долаш деррига бераш школе чуэзар.

Берий шоай а безам боагIа хIанз цу школе деша аха. Дешареи кхетамеи болх дика вIаштIехьбаккхар да деррига а. Барт тайна, дика коллектив я хьехархой яр. Соахка беррига хьехархойи дешархойи цхьана вIашагIа а кхийтта Грозне бахар, цига Лермонтова цIерахча театреи теникий театреи программашка хьежар уж. Школе вIашагIъелла художественни самодеятельность я. Къонача хьехархоша И. А. Зинченкос, Л. А. Бебика, Л. Д. Круглаяс дика кулгалду кружокашта. Хьехархочо Круглаяс английски меттала сайре йир 6 классерча дешархощца. Художественни самодеятельносто кастта берий опера оттаергья.

Дог доахилга я, педагогически коллективо дIахо а низ тIабаххийта, творчески къахьегарца вай парте XXII-ча съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча доккхий толамаш доахаргхиларга.

I. АБДУРАХМАНОВ,
КПСС Нохч-ГIалгIай обкома Iилма, вузий, школай отдела инструктор.

Колхозникий хьалаш Iалашдара

Грознерча рынкашка продукташ йоxкара гIулакх дика леладу Грозненски района «Аргун» яхача, Сунженски района XIX-ча партсъезда, Ленина цIерахча, «Коммунизмага бода никъ» яхача колхозаша, кхычар.

Вай республике юрта боахама продукташ дукхагIа йоахаш хиларах дикка хувцамаш хиннад республика колхозни торговлена юкъе. Продуктай тайпаш а уж шоаш а дукхагIа хиларал совгIа, колхозни рынкашка 1960 шера хинначарел дикка лохденнад цар маьхаш, масала, хохий, коартолий, кхыйолча продуктай.

Города Грозне рынкашка йохка продукташ хьакхахьара колхозашта доккха новкъостал ду рынкай управлене болхлоша. Укх шера 11 бетта 18 саг вахийтав йохка продукташ яхьаш колхозашта новкъостал де. Из бахьан долаш укх шера соахкарчул коартолаш 300 тонн, ганарий даьтта 30 тонн, хьайбай даьтта 8 тонн дукхагIа денад дохка.

Юрта боахама продукташ йохка рынкашка дукхагIа яра а йохкара а боккха лоархIам болаш хул кердача шера, 1 Мая, Октябра цIей долча хана еш йола базараш. Уж къаьстта дика ю городашка Грознеи Гудермеси. Иштта базараш хулача хана республика колхозашкеи лоалахарча республикашкеи продукташ хьаяра новкъостал де нахи машинаши йохийт, рынкашкара здaнеши майдаши дика кийчъю, йолчарел совгIа кхы тIа а моттигаши инвентарьи кийчъю. Цу деношка продукташ дукхагIа хул, цар мах 5—15 процент лохлу.

Республика колхозни торговле материально-техническа база чIоагIъеш доккхий балхаш даьд. Укх шера город Грозне Центральни рынке хьалъяьй павильон, торговлеи бахача наха гIулакх дуи 30 предприяти хьалъеш латт; города рынка управлене (директор Берсанов) тIеханахьара кхаьла дола, шин оагIорахьара мах бе йиш йола 10 истол хьадаьд, рынкашка 4,5 эзар метр асфальт йиллай.

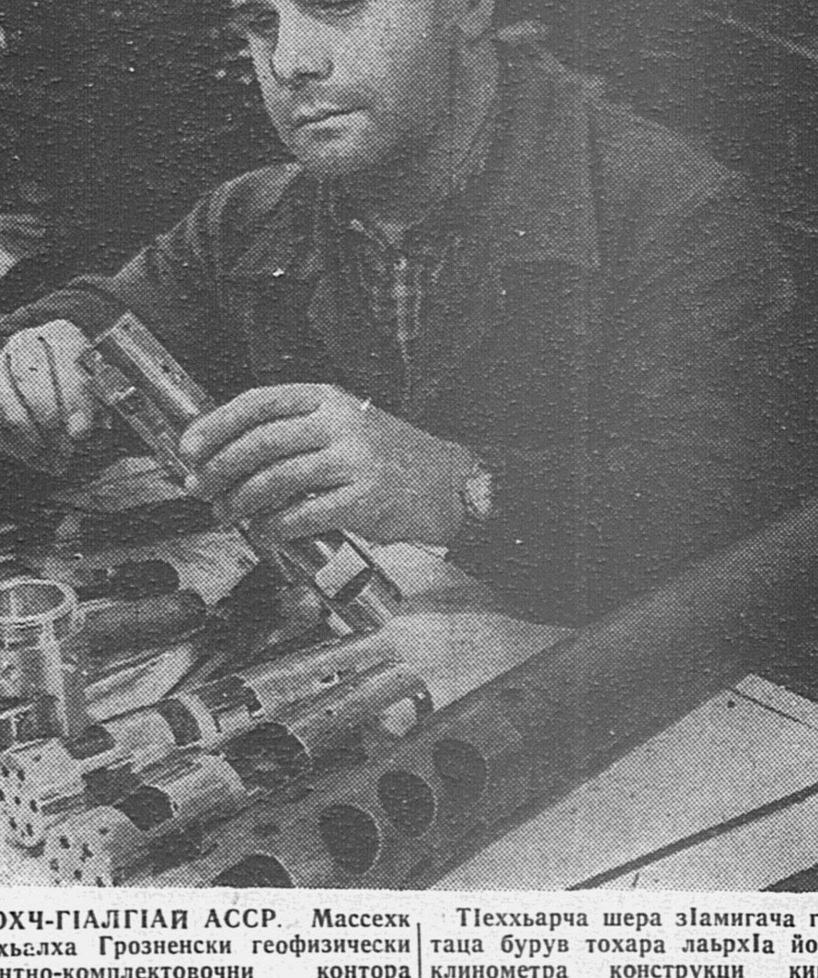
Рынок тоаеши 1961 шера ше тIаийца социалистически декхараш кхоачашдеши дика толамаш даьхад города Грозне Къилбаседа рынка коллективо (директор Мусаев, сборщица Баскакова), 2 колхозни рынка коллективо (директор Смирнов, сборщикаш Шарикова, Батаев). Доккхий къахьегама толамаш даьхад город Грозне Центральни рынка сборщикаша Исмаиловас, Симонянца, Рубцовас, кхычар а семилетка кхоалагIча шера задани ханал хьалха кхоачашъе дерригача халкъа социалистически яхье юкъе яхача Гудермеса городской рынка коллектива (директор Шельмиев, сборщицаш Вызинцева, Холодова). Ший социалистически декхараш 15 ди хьалха кхоачашдир цо. Семилетка кхоалагIча шера план кхоачашъеш дика толамаш даьхад Ачхой-Мартана, Каргалински, Курчалой, Советски, Урус-Мартана а кхыча а районий рынкаша.

Колхозни торговли дIахо а тоаяра боккха лоархIам болаш я рынкай материально-технически база.

ХIанз Грознерча Центральни рынке хьалъеш латт 100 моттиг йола павильон. 1962 шера цига хьалъе йолаергья 2 павильон. Цар чу хургья тикаш, чайная, почта отделени, наьнеи береи цIа, общественни кхачан а бахача наха гIулакх ду а предприятеш.

Республика колхозни торговле материально-технически база чIоагIъяра наькъаца колхозашеи колхозникашеи шоай совйола продукташ йохка дика хьалаш хилийтарах латт декхар.

А. ШУАИПОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР торговле министерства организаце отдела начальник.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР. Массехк шу хьалха Грозненски геофизически ремонтно-комплектовочни контора арахийцай инклинометр — скважина забой малагIча хьала тIа я ха а лостам луш бурув тоха а йиш хулийташ йола прибор. Из прибор хьаяьр вар конторa технорук И. В. Шевченко.

ХIанз салоIаш ва И. В. Шевченко. Цхьабакъда, творчески къахьегама эстафета цо ший ученикага Г. П. Малюгайга дIаеннай. Цо хьаяь забойни инклинометр хьокха оттаяьр СССР халкъа боахама карагIдаьннарий Выставке, Париже хиннача советски выставке.

ТIеххьарча шера зIамигача габаритаца бурув тохара лаьрхIа йола инклинометра конструкци кийчъяьй Георгий Поликарповича. ХIанз яьча УМИ-25 яхача модела — зIамига габарит йолча универсальни инклинометра — дозал хьалхагIа хинначул нийсса ах кIезигагIа да, 250 градус йIовхал а 1000 атмосферага кхаччалца бола низ а лов цо.

СУРТА ТIА: УМИ-25 яха инклинометр вIашагIйоллаш воалл слесарь-сборщик Г. П. Малюга.

В. БАЙДАЛОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Чакхдаьннадац „кIанташта“ хийттар

Йоккха а хоза а уйлаш яр Доминова Зухрай дагахьа хиннараш. Цун 15 шу мара даьннадац. 9 классе дешаш яр из. Цун безам бар 10 класс яккха, цул тIехьагIа медицински институте деша яха. Цхьан дешаца аьлча, Зухра сийрдача вахара новкъа яла а общества пайданера саг хила а безам болаш я.

Долакоарча дуккхача наха нийса кхетайора къонача йиIий сийрда уйлаш, цар, «Iайха хьалаьца никъ дика чакхбаккха аьттув балба хьа», яхаш, даггахьа ловцаш доахар цунна. Цу дешаша Зухрай дог ураоттадора, ког майрагIа боаккхийтар...

ЦIаьхха Iаьржа морхаш тIаяьхкар Зухрайна. Школера чуйоагIача Зухрайна хьалхашка эттар диъ тенна дегI. Дикача уйлашца духьал вена хиннавацар виъ «къонах». Лира тIом бацар цар шоай «къонахчал» гучадаккха лаьрхIар. Цар когаметта йиъ кхалсаг хинна яларе царга а дуларгдолаш хIама дар виъ къонахчоа карагIдаьннар. Оакхарий санна тIа а беттабенна дIайигар цу «кIанташа» дешархо...

Шоай «къонахчал» гучадаькkхача «кIантий» Алероев Мухарбика, Пешхоев Мухарбика, Атаев Iаьлий, Коттоев Махьмад-Гире дегашта вIалла бохам беш дацар форд санна Зухрай бIаргех Iоухаш хинна хий.

Къаьстта белгалваккха везаш ва цу «кIанташта» юкъе Пешхоев Мухарбик. Шийна карагIдаьнначох сийлахь гIулакх лерхIар цо. Зухра, йиилха а йиилха, соцаргья, боккхийча наха тоам а баь, гIулакх дIадерзаргда, яхаш велаш вар из, йиIий бIаргех ухача хи тIадамашта бIара а хьежаш.

Чакхдаьннадац «кIантий» дегашта хийттар. Мухарбика сесаг хиннаяц Зухрайх. Пешхоев лаьцав. Советски законах йоагтIача тайпара суд ергья цунна а цун новкъосташта а.

Вай хана цхьанна тайпара магийта йиш йолаш дац дуккха бIаьшераш хьалха хинна ийрча гIулакхаш.

Зухра, цу оакхарий бера хьа а яьккха, ший деша ухаш я.

Цхьабакъда, цунца хадаш дац гIулакх.

Эггара керттерадар да уж зуламаш хьаухулийташ дола овлаш дIадахар. Иззамо дола ийрча хIама хилча тоама юкъе ухаш бола нах ба уж гIулакхаш хьаллоаттадераш. Зухрай да Доминов Хьасан ший йоI йодаяьча деношка чIоагIа эгIазваха а йоI йодаяьрашта бехк байта гIерташ оарцагIваьнна а вар. Дукха гаьна даланзар цун эгIазвахар. Сов кIаьда хиннадар йиIий даь дог. Къаьнарча Iаьдалах тоам бе яхаш ихача боккхийча наха йошайир Хьасана дега чура эгIазал. Хьасан санна бола нах ба уж ийрча гIулакхаш наха юкъера дIадахара новкъарленаш ераш. Даггахьа ший дезалхо везаш волча дас цIаккха бергбац Хьасан бе гIийрта тоам. Доккхача зуламера гIулакх да из санна болча даьша леладер а.

Иштта харцахьара гIулакх да Мухарбика дас Пешхоев Махьмада даьр а. Из хIана вахав 15 шу мара даланза йола дешархо ший воIа еха?

Фу деш хиннай юртара общественни организацеш? Юрта Совета, партийни, профсоюзни, комсомольски организацешта ха мегаргдецарий иразерча вахара наькъ тIа яьнна йодача дешархочоа гонахьа Iаьржа хьаргIаш хьувзилга.

Зуламхой судо бехктокхаме озарах доалаш дац гIулакх. Общественноста, судо бехктокхаме оза беза Зухрай да Хьасан, Мухарбика да Махьмад, тоам бе ухаш лийннараш.

Ч. УМАРОВ.

Спортивни сайре хиннай

Дукха ха йоаццаш Нохч-ГIалгIай педагогически институте «УнахцIена а низ болаш а — коммунизмага» яхача темах сайре хилар. Коммунизм хьалъераш хьалкхебара физкультурно-воспитательни болх мел лоархIам болаш ба дийцар института парторганизаце секретара А. Еськова. Спортивни болх лерттIа дIабахьара хьалхашка латта декхараш белгалдаьхар теории методикеи хьехача хьехархочо Г. Качкольдос.

Сайрене къамаьлаш даь баьначул тIехьагIа гимнасташа, акробаташа, борецаша, боксераша, штангисташа шоай дикагIа йола номераш хьахьекхар. ДIахо лыжащца трамплинаш тIара прыжокаш яра техника хьагойташ а «Керда футбольни матч» яха а кинофильмаш хьекхар гулбеннарашта.

ДикагIа болча института спортсменаштеи командаштеи Сийлен грамоташи совгIаташи деннад.

В. ЕФИМЦЕВ,
Нохч-ГIалгIай пединститута 4-ча курса студент.

Ред. зам. Дж. ХАМАТХАНОВ.

КПСС XXII съезда решенеш кхоачашъяра

КПСС XXII съезда материалаш къахьегамхошта шерра дIайовзийтара гIулакх лоархIамера долга а ховш дика вIаштIехьбаьккхаб Курчалоевски районерча культпросветучреждениеша шоай болх. КПСС XXII съезда решенеш дIайовзийтара хIара кIирах цкъазза Iилма-атеистически, дерригдунен халкъашта юкъерча гIулакхех, юрта боахама темаех лекцеши докладаши я еш районни культура ЦIагIа.

Культура ЦIагIа каст-каста хул СССР халкъий доттагIлена хетаяь тематически сайренаш, «Лаьтта хьакхоллари, вий-теш даьлеи» яхача темах хаттарийи жопийи атеистически сайренаш. Дика вIаштIехьъяьккхай гойтара агитаци. Клубе хьалдийтта плакаташ, лозунгаш да, тайп-тайпарча темаех стендаш кийчъяьй. Масала, «Тха маякаш», «Фу дийцад парте XXII съезде», «Коммунистически общество — советски халкъа», иштта кхы дуккха а уголок кийчъяьй.

Райбиблиотеке тайп-тайпара книжкаш дешаш 422 саг ва, царех 64 нохчий йоI а йолаш, хIаьта библиотека чуулла помещени цIена а йоагIаш йола порядок йолаш а я. Дика вIаштIехьдаьккхад библиотека заведующе нов. Бекмурзаевас КПСС XXII съезда материалаш дIайовзийтара гIулакх. Цу гIулакхо библиотека болхлоша каст-каста Ленина цIерахча колхоза бригадашка, шурийтоварни ферме, ПТФ, тайп-тайпарча предприятешка а ухаш керда газеташи журналаши деш, вай мехка а доазол дехьарча мехкашка а латта гIулакхаш дувцаш беседаш ю, цул совгIа, лелаш тайп-тайпара литература тIадолаш книгопередвижкаш я, хIара бетт-бетта кердадаращца эрга а йоахаш.

Майр-Туперча XX партсъезда цIерахча колхоза клубе а каст-каста хул юрта боахаме хьалха латтараш вIашагIбетталуш тематически сайренаш, тайп-тайпарча темаех лекцеш еш. 31 саг чу а воагIаш, царех ворхI йоI нохчий а йолаш художественни самодеятельноста коллектив я клубе вIашагIтеха. Дика вIаштIехьбаьккхаб цигарча библиотека болх а.

ХIара бетта массехказа еш Бачи-Юртарча «Путь к коммунизму» яхача колхоза клубе (заведующи М. Якубов) КПСС XXII исторически съезда материалаш дIайовзийташ тайп-тайпарча темаех лекцеши докладаши, юрта боахаме хьалха латтараш вIашагIбетталуш, хаттарийи жопийи, иштта кхыйолеи сайренаш хул. Юрта боахама къахьегамхой паччахьалкхен плани социалистически декхараши кхоачашдара тIахьехаш лозунгаши плакаташи да, производстве хьалха латтараш хьагойташ Сийлен доска да, красни уголок вIаштIехьъяьккхай. Хан-ханнахьа клубе художественни, документальни, Iилма-популярни, хроникально-документальни, тайп-тайпара кинофильмаш хьокх. Цудухьа цар вIаштIехьдоал хIара бетта план тIехкхоачашъе. Цул совгIа клубе вIашагIтехача художественни самодеятельни коллективо цIей долча деношка концерташ увттаду. Концерт доладалалехьа массайолча хана лектораша-активисташа съезда материалаш дIайовзийтара хьакъехьара лекцеш еш, беседаш ю.

Из болх къаьстта дика лелабу лектора, медицински болхлочо А. Дмитринас. Клубе гулбеннараша дIакхетаергйолча тайпара еш цо лекци е беседа. Цудухьа массанеша ду цун.

Клубера гойтара агитаци кийчъеча чIоагIа новкъостал ду клубе керда вIашагIъеллача (председатель нов. Саидов) общественни совето.

Цхьабакъда, культпросветучреждеией балха юкъе кхоачамбоацараш а да.

Геттара мела лелабу художественни самодеятельни коллективаша КПСС XXII съезда материалаш дIайовзийтара болх. Республикански кхоалагIа смотр чакхъяьнначул тIехьагIа денз дукхагIа йолча клубашка художественни самодеятельноста болх боагIача тайпара лелаш бац. Геттара кIезига ба, цхьаццайолча клубашка вIалла а бац, художественни самодеятельносте нохчий мехкарий. Кхыметтел районни культура ЦIагIа вIашагIъеллача самодеятельни коллективе а кхоъ йоI мара яц. КIезига ух нохчий кхалнах кино. Культурни вахаре уж чуозара цхьаккха тайпара беш болх бац. Художественни самодеятельни коллективай репертуараш моттигерча темаех йолча материалашца эргаяьхаяц.

ДIахо йодача хана беррига болх сихагIа тоабе беза культпросветучрежденей кулгалхоша.

Т. УЖАХОВА.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре Йоккха зал — **«Новкъара къовсам»** (2-гIа сери).
Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.
№ 1 йола зIамига зал—**«Новкъара къовсам»** (2 сери цхьана).
Долалу: 8.30, 12.10, 3.50, 7.30.
№ 2 йола зIамига зал—**«Гулящая»**.
Долалу: 9, 1, 5, 9.
«Ялсмалара белам».
Долалу: 11, 3, 7.
№ 3 йола зIамига зал — **«Новкъара къовсам»** (2-гIа сери).
Долалу: 9.30, 11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 8.15, 10.15.
«Родина» яхача кинотеатре «Новкъара къовсам».
Долалу: 9, 11, 1, 3, 5. 15, 7.10, 9.
«Африка бердашка». ДIаьхдаь сеанс.
Долалу: 9.
29-ча декабре денз **«Шин пхьагилга тIехьа»**.

СЕРДАЛО
4-гIа оагI. 28 декабрь, 1961 шу.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.
Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ03171. Заказ № 7016